

Rom
6256
1.30

HD WIDENER

HW LFSY I

Rom
6256
1.30

HARVARD COLLEGE LIBRARY

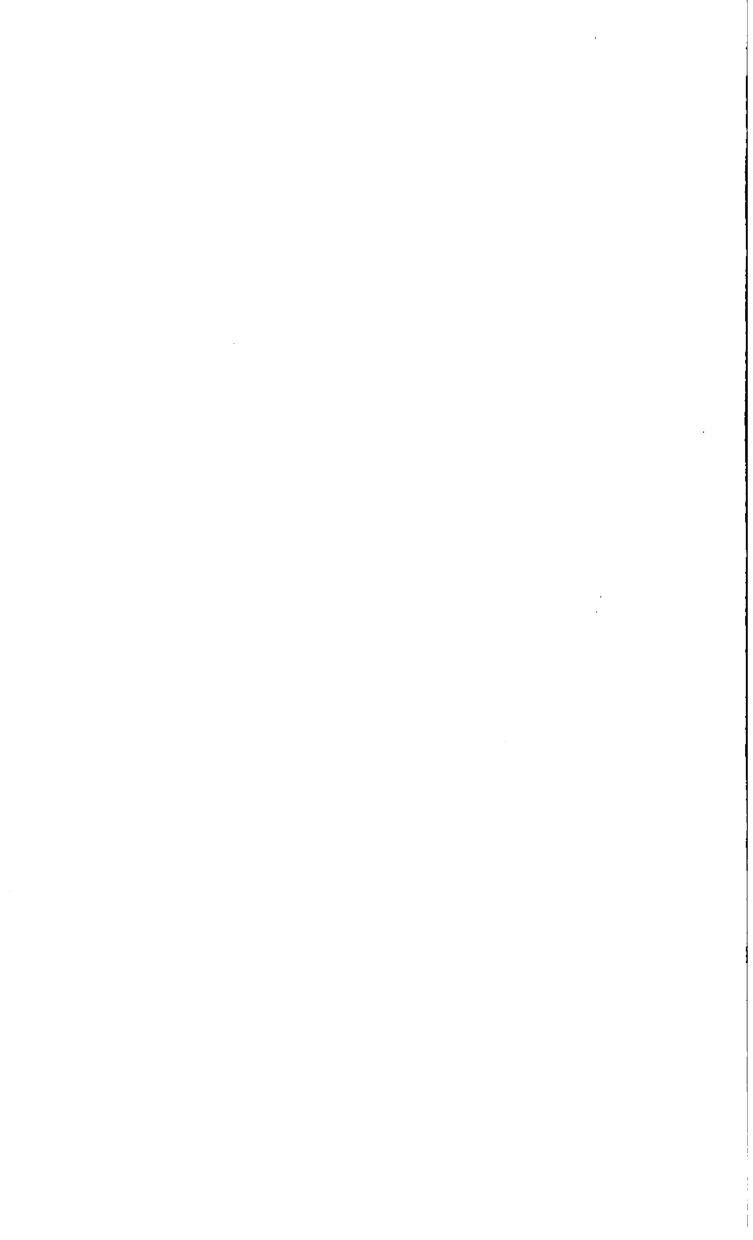
Bought with the income of
THE KELLER FUND

Bequeathed in Memory of
JASPER NEWTON KELLER
BETTY SCOTT HENSHAW KELLER
MARIAN MANDELL KELLER
RALPH HENSHAW KELLER
CARL TILDEN KELLER

HARALAMB G. LECCA

CASTĂ-DIVA

TERTRA

BUCURESCI

INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE ȘI EDITURĂ „MINERVA”

FILIP, MOROIANU, POPOVICI ȘI TĂLĂȘESCU

Strada Regală 6, (Hotel Union)

1899

HAȚALAMB G. LECCA

CASTĂ-DIVĂ

VERTICĂ

BUCURESCI

INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE ȘI EDITURĂ „MINERVA”
FILIP, MOROIANU, POPOVICI ȘI TĂLĂȘESCU
Strada Regală 6, (Hotel Union)

1899

1

G. Bilimere

20 Februar 1899.

CASTA-DIVA

HARALAMB G. LECCA

CASTA-DIVA

PIESĂ ÎN 4 ACTE

BUCURESCI

INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE ȘI EDITURĂ «MINERVA»
FILIP, MOROIANU, POPOVICI ȘI TĂLĂȘESCU
Strada Regală 6, (Hotel Union)

—
1899

Rom 6256.1,30

✓

DINU RINOVIDEANU, *student.*

STATE ZOESCU, *maior în retragere.*

ETIENNE DE RADOUCANO, *candidat la bacalaureat.*

EPAMINONDA CHIRIOPOL, *moșier.*

GINA

PROFIRA ZOESCU

LELIA RĂDUCAN

MARIOARA

VIORICA

PIIU

LINA

O SERVITOARE

UN STRĂIN

HARALAMB G. LECCA

CASTA-DIVA

PIESĂ ÎN 4 ACTE

BUCURESCI

INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE ȘI EDITURĂ «MINERVA»
FILIP, MOROIANU, POPOVICI ȘI TĂLĂȘESCU
Strada Regală 6, (Hotel Union)

1899

Rom 6256.1.30

✓

DINU RINOVIDEANU, *student.*

STATE ZOESCU, *maior în retragere.*

ETIENNE DE RADOUCANO, *candidat la bacalaureat.*

EPAMINONDA CHIRIOPOL, *moșter.*

GINA

PROFIRA ZOESCU

LELIA RĂDUCAN

MARIOARA

VIORICA

PUIU

LINA

O SERVITOARE

UN STRĂIN

1

2

3

4

ACTUL I
—
LOGODNICII

La Galați, într'o seră, după Paști.
O odaie bine mobilată. — În dreapta publ., între două ferestre, pian. — În mijloc, o masă mare. Deasupra, atârnată de tavan, o lampă aprinsă. — În stânga public., dincolo de sobă, un fel de portal, care dă într'un salonaș, prevăzut cu două uși. — Când se deschide ușa din fund, se vede o scară, urcând la etagiul al 2-lea.

Mobilele, așezate după nevoea punerii-în-scenă, — afară de o canapea, din planul I, dreapta.

Inainte de ridicarea cortinei, se aude «Casta-Diva», cântată la pian.

SCENA I

DINU, GINA

El, la pian. Ea, lângă el, cu spatele spre public, cântă din gură, reîncepând bucata.— La un moment dat, pe la jumătate, Gina se oprește. Dinu urmează.

GINA

(punând mâna pe brațul lui și oprindu-l)

Destul.

DINU *(incetând)*

Ți s'a urit?

GINA

Nu mai pot.

DINU

De ce?

GINA

(după o pauză, în care se uită cu dragoste în ochii lui)

Nu știu.

DINU

(se ridică de la pian și vine cu ea pe canapea. După cit-va timp de tăcere, în care s'ați uitat unul la altul)

A cui ești?

GINA

(lipindu-și capul de pieptul lui)

A ta.

DINU

O să-ți fie dor de mine?

GINA

Nici n'ai plecat, și plâng... Dar ție?

DINU

Te iubesc.

GINA

Și n'ai să mă uiți?

DINU

Póte murind.

GINA

Și-ai să-mi scrii?

DINU

In fie-care séră.

GINA

Și-are să-ți fie gândul numai la mine?

DINU

Numai la tine. *(o sărută)*

GINA

Cum ași vrea să merg și eu la București!.. Dimineța, cât ai fi tu la spital, ași îngriji de casă; la 12, am mânca împreună, singurei... după amiazi, te-ași trimete la școală, și, până la vremea prinzului, cu gândul tot la tine, m'ași ruga lui Dumnezeu, să-ți ajute s'ajungă cum te vrea eu. *(suspindnd)* Dar dacă nu se poate!...

DINU *(blând)*

Bine, draguța mea, eu stric ?

GINA

Șciū că nu. Unchiul e de vină. *(imitând într-o căi-va vocea bătrânului)* «Lasă, Gino dragă. Aibă «rēbdare. Vēd că vē iubiți. Vēd că Dinu e «băiat de trebă și-o să-nvețe. Dar e mai «bine să-și ia diploma...» *(vocea ei)* Ca și cum fără diplomă, nu pot două omeni să ție casă.

DINU (*simbitor*)

Trebue să ne supunem. El ne este stăpân.

GINA (*tristă*)

De ce n'a trăit mama !.. Unde e băietul tata !..
(*plânge încet*) Vai de copilul orfan !

DINU (*mângâietor*)

Gino !..

GINA (*nervosă*)

Ńu i-ar fi răbdat inima să ne chinuască atita vreme cu socoteli bătrânești: «sunt prea tineri... să mai trecă... să-ı logodim... 'om vedea...» Și vorbesc de logodnă, ca de-o arvună, de care, la nevoe, s'ar putea lipsi. — Și dacă cu mine e-așa ! Dar cu fetele lui !.. Marióra împlinește 20 de ani, și n'a văđut un bal, n'a fost la o petrecere... Pe Viorica nici la ferăstră n'o lasă să stea...

DINU

Póte că are dreptate. Cu fetele din ھیă de ađi, — nu e de glumit. (*Gina îl privește dojenitor*) Nu te uita așa la mine. Tu ești alt-ceva. Te-am înnălțat atât de sus, în cit nici păcatul nu te va atinge, nici bănuelile nu te

vor putea înnegri, — așa că, (*accentuând*) orî-ce s'ar întâmpla, pentru mine ești sfântă.

GINA

Și tu, pentru mine, Dumneșeu. N'am mamă, ca să-mi împart iubirea-'n două: ți-o dau ție întrégă. N'am tată, ca să așcept de la el vr'un sprijin: sprijinul meu ești tu. Nădejdea mea tótă e-'n tine. Pe mările singurătăței, pe cari acum rătăcesc,—ești steașua, care mă-'ndreptă spre fericirea visată. Să nu te-'ntunece norii, căci sunt pierdută pe veci.

(Un căsornic de perete bate de opt ori)

DINU

Opt!.. Mai avem un cés, de stat împreună.

GINA

Și trei luni, până să ne vedem iarășî.

DINU

Aș să trecă. Bun e Dumneșeu!

GINA

Dac'ar fi tóte țilele, scurte, ca cea de așî,
— da. Dar nu sunt. Lungimea césurilor, atirná

de viața noastră, care le măsoră și le face să fie aci ușore și scurte, aci nesfârșite și grele.

(La replica lui Dinu «bun e Dumnezeu!», ușa din fund s'a deschis și-au apărut Marióra și Viorica, nevătărate de cei din scenă. Vin amândouă, binișor, în vârfurile degetelor, până lângă canapea, se ascund în dosul ei și așteaptă să sfârșească Gina).

SCENA II

GINA, DINU, MARIÓRA, VIORICA

VIORICA *(ascunsă)*

Cu-cu!

(Gina întoarce capul. Dinu se ridică și se uită în dosul canapelei. Fetele se arată, râdând)

MARIÓRA *(imitând pe Gina)*

Ah!.. Aci ușore și scurte, aci nesfârșite și grele.

(Viorica trece în salonaș)

GINA *(în glumă)*

Numai Lina are obiceiul s'asculte pe furiș ce vorbim.

(Marióra și Viorica râd)

DINU

O să ne vie si nôe rëndul să rîdem de voi.

MARIÓRA

De mine, nu cred.

DINU

De ce ?

MARIÓRA

'Ei vedea.

DINU

Ai de gând să-'mbătrânești fată ?

MARIÓRA

Am de gând să nu mă mărit de cât cu...

DINU

...Cu un fêt-frumos.

MARIÓRA

Să știi !

DINU

Și n'ai găsit încă nici unul ?

MARIÓRA

Nu.

DINU *(glumește)*

Uiți pe Epaminonda?

MARIÓRA *(cu deșgust)*

Ah! te rog!... Nu-mi mai vorbi de el; mai ales acum, după masă. *(înșepătătoare)* Pe urmă, știi bine că e pretendentul Ginei. Nici nu ne bagă-n sémă, pe noi. Se vede că, cu tótă logodna vóstră, tot mai speră.

GINA *(serioasă)*

Nu vorbi prostii!

VIORICA

(Se întorce din salonaș, râzând)

Să nu-î mai ȃdiceți «Epaminonda». L'am botezat alt-fel: «D-1 Mapamonda».

(Rid câteșî patru)

DINU

Tot de drăcii te ȃii!

VIORICA

Să-l vezi pe Fănică,—într'un «Mapamonda» îl duce.

MARIÓRA

Dar Puiu! I-a făcut țile amare. Și se roșise grecul, de gândeam că-î vine apoplexie.

VIORICA

Din pricina mătușichii. Când îi vorbea mai cu foc,—începea Fănică: «să-ți torn vin, D-le Mapamonda?». «Mai vrei ceva, D-le Mapamonda?»

MARIÓRA

Păcat că n'ați mai stat la masă! Era o frumusețe! El cu mătușica, în stînga. Fănică cu Puiu, în dreapta. Noi, ne prăpădeam de rîs, la feréstră,—și tata, la mijloc, făcând pe polițaiul.

FĂNICĂ

(strigând de afară)

Ei și! Jaf în ciupercă!

(intrând prin fund)

Ce-mă pasă mie de supărarea dumnealui!

(Inchide ușa, pufniind de ris)

SCENA III

ACEIAȘI, FĂNICĂ, apoi PUIU.

FĂNICĂ

*(îmbrăcat la modă, cu cărare în spate, cu flóre în piept, —
tipul «secătorei de salon»)*

L'am scos din răbdări!.. Am fost silit să
mă scol de la masă. Alt-fel, mă sfișia. Și
s'a apucat și unchiul să-î ia partea. Apoi
țin'te!

VIORICA

Aă sfârșit?

FĂNICĂ *(afirmând)*

De cât așa mâncare, măi bine otravă.

(Se aude un plâns de copil)

Auđiți!.. Iși scóte necazul pe bietul Puiu.
Ca de obicei!

(Puiu intră tot prin fund, plângând)

PUIU

Bată-l Dumneșeu de grec!... Să mănânc
eu bătaie, din pricina lui!...

FĂNICĂ

Ce e, Puiule?

DINU

Ce-ai mai făcut?

VIORICA

I-ai țin ceva?

MARIÓRA

I-ai răspuns tatii?

PUIU (*plângând*)

N'am răspuns nimic, Marióro!... Am ris!...
Dacă 'mi-a venit să rid!...

MARIÓRA

Ei?..

PUIU (*același joc*)

Ei, și tata mi-a tras o palmă, de mi-a
scăpărat ochii...

MARIÓRA

Lasă !.. Nu măi plânge...

FĂNICĂ

Stele verđi. Astronomie.

VIORICA

Nu e nimic, o palmă.

FĂNICĂ

Câte n'am mâncat eú de la tata, când eram
ca tine.

PUIU *(măi cu șgomot)*

Apoí da! De câte orí mă bate, tot așa
începeți: «lasă... nu-í nimic...»

(Se trănțeșce, supărat, într'un jilț, de o parte)

DINU

(Se apropie de Gina și-í țice încet)

Du-te de-l mângâie. Pe tine, te-ascultă.
'Mi-e milă de el.

GINA

(ridicându-se de pe canapea)

Nu șciú ce obiceiú a luat unchiul cu bătaia.

FĂNICĂ (*aprinzând o havană*)

Cazarmagiū! De când a eșit la pensie și nu mai are vistavoī, Don Maior își bate copiii.

VIORICA

Fii mai cuviincios, când vorbești de tata.

FĂNICĂ (*sărutând'o*)

Pardon, cousinette.

MARIÓRA

Las'o-n pace!

FĂNICĂ

Atunci, ediția doua. (*Sărută cu sila, pe Marióra*)

GINA (*cu óre-care asprime*)

Fănică!... Ce sunt astea?...

FĂNICĂ

Piersicī, după masă.

(*Gina a trecut la Fuiū și-l mângâie*)

DINU (*rițând*)

Veđi să nu-ți rupi dinții, cu vr'un simbure.

FĂNICĂ

Nu e nimic. 'Mi-î plumbuesc. Cu bani, ce n'ai?

GINA

Tot,—afară de minte.

FĂNICĂ (*inclinându-se*)

Merçi.

GINA

Ai de ce.

*(Putu a încetat de a plânge.
Intră prin fund, State și Epaminonda, urmași de Profira,
după ce State își vestise intrarea printr'o tuse silită.
Epaminonda e gras, roșu la față, cărunt, cu barbă destul
de lungă, îmbrăcat fără îngrijire).*

SCENA IV

ACEIAȘI, EPAMINONDA, STATE, PROFIRA.

*(O tăcere.— Mariôra și Viorica, șoptesc între ele, cu ôre-
care respect și frică. Gina și Dinu trec în salonaș, unde se
văd vorbind încet, cu dragoste).*

FĂNICĂ (*a parte, fumând*)

Să vedeți că iar de mine se lęgă.

*(A doua tăcere. Prin fund, intră Lina.
Profira ia cele două cești cu cafea, de pe tava adusă de*

Lina și le dă lui State și lui Epaminonda. Apoi, pe când Lina ese, trece la fete și formează un grup).

FĂNICĂ *(a parte)*

Nici astă sêră nu mî-a făcut cafea.

STATE

(cître Epaminonda, așezîndu-se amîndouî la masa din mijloc)

Cum îți spuneam!.. Ascultă-mă pe mine. Nu mai sunt copii în ȕiua de aȕi: sunt draci! s'a dus respectul, s'a dus supunerea... nimic sfînt, domn'le! nimic!.. Leneși, cheltuitori, stricați...

FĂNICĂ *(tugînd încet)*

Hm-hm! Am înteles!..

STATE *(urmînd)*

...nici n'aũ eșit din clasele primare, și-î veȕi cu țigare-n gură.

FĂNICĂ *(asvêrlînd havana în sobă)*

Nene State... Mi se pare că mă cam iei în rêspar.

STATE

Eũ sunt sigur; nu mi se pare.

FĂNICĂ

J'en suis désolé. Adică respectul și supunerea stați în a nu fuma? Poți să mânuești havana cu o măiestrie *di primo cartello*, și cu toate acestea să fii un *giovine* model.

STATE

Și poți să fii un *giovine* model, și cu toate acestea să vorbești prostii. Buniórá: *(il arată)*

FĂNICĂ

Protestez. Și-apoi ce tot mă tratezi cu dispreț!... Sunt cetățean, ca și dumneata. Am împlinit mai alalte-eri 21 de ani.

STATE

Dar de când cați mereu la bacalaureat, câți ai împlinit?

FĂNICĂ

Cam vre-o trei.

STATE

Va să țină de șese ori ai pătimit. Bravo! Ești bun de pozat.

FĂNICĂ

Numai de patru,—căci de două, nu m'am
presintat.

STATE

Se vede că prea te simțeați tobă de carte.

FĂNICĂ

Ba chip, am fost bolnav.

STATE

Te-'ești fi îmbolnăvit, învățând.

FĂNICĂ

Să știi dumneata. *Je suis débile*. Nu resist.
Sémăn cu tata.

STATE

Ia uite-te în ochii mei!.. Apoi mie să-mi
spui cine era și ce era tat'-tău?.. Ce, unde
ți-ai pocit numele, crești că am uitat că ești
băiatul ceaprazarului de lângă Bărăție?... Ei,
bată-te să te bată!.. Par'că te ved și pe tine
prinț!

FĂNICĂ

(Scote o cartă de vizită dintr'un carnet și-o întinde, grațios, lui State).

De-o camdată, numai «*Etienne de Radoucanos*». *Prochainement*, «*Vicomte*».

STATE (dându-i peste mână)

Fugi d'aci, Chimiță!

FĂNICĂ

Vorba: are mama trei moșii și cinci perechi de case? Are. Sunt singurul ei copil? Sunt. Imi face toate gusturile? Imi face.

STATE

Apoi da! Ea te-a-nvêțat rău.

FĂNICĂ

Ți-e necaz că mă iubește.

STATE

Înțeleg iubire...

FĂNICĂ (așindu-i vorba)

...Dar cu bătaie.

STATE (*arătând pe Dinu*)

Ia uite-te la Dinu. Și el are stare. Ce i-a lăsat tat-'său; zestrea mamă-si... Și cu toate astea, își vede de trebă. Invață. Când 'oi închide eū ochii, el o să fie doctor — și pe tine, tot fleac o să te las.

FĂNICĂ (*infumurat*)

Fi donc! Până-n trei ani, sunt atașat.

STATE

De ce?

FĂNICĂ (*nedomirît*)

Cum «de ce»? De legațiune.

STATE

Gândeam că de «café-chantant».

FĂNICĂ

Sunt fire poetică. Nu-mi mânjesc mâinile pipăind mortăciunile de la autopsii. *Vita nostra brevis esse.*

(*Marioara și Viorica pufolesc de rîs*)

STATE

Nu veđi că rîd fetele de tine?

FĂNICĂ (*fetei*)

De ce rîdeți?

VIORICA (*prăpădindu-se*)

Brevus esse!

MARIÓRA (*același joc*)

Cel puțin, dacă furi fraze de prin cărți,
învață-le măi bine.

FĂNICĂ

Pardon! Breva est.

VIORICA (*același joc*)

Breva!

FĂNICĂ (*a parte*)

Trebue să caut într'un dicționar.

(Puiu a adormit în jil. Profira, trece la State și Epaminonda. Marióra și Viorica rămân de vorbă cu Fănică. Dinu și Gina sunt tot în salonașul de alături.)

STATE (*către Profira*)

Dar ce se făcu Lelia?

PROFIRA

S'a suit sus, să-și pue o rochie de drum.

EPAMINONDA

Astă sérá plécă?

STATE

Da.

PROFIRA

Iar rămânem singuri...

EPAMINONDA

La Bucureşci?

STATE

Dar unde!.. Póte Lelia să trăéscă fără Bucureşci, fără şosea, fără petreceri?

PROFIRA

O săptămână, de când e la noi, par'c'a stat pe ghimpî.

STATE

Şi doar avem şi noi grădină publică, lume, prăvălii frumoşe, trăsuri... Ți-ai găsit! La fiecare pas, se strîmbă. «*Quelle sale ville! Quelle sale ville!*» De diminęta şi până séra, numai asta o auđi.

PROFIRA

Ca și cum Galați-ul nostru e de lepădat!
(Lasă pe State și Epaminonda și se depărtează spre Dinu și Gina)

FĂNICĂ *(povestind fetelor)*

Să vă spuî alta, mai frumoasă. Acum două ani, când m'am presintat la Septembre, profesorul, care ne examina la literatura română, ne examina și la istorie. Mă-'ntrebă cât a ținut «Răsboiul celor două roze», — nimic. Cât a domnit Ludovic al XIV^a, — mai rău. La ce an a murit Ștefan cel mare, — *du chinóis*..

STATE *(vorbind cu Epaminonda)*

Greu! greu de tot!...

FĂNICĂ

«Dar dumneata nu știi nimic», îmi ȃice el, desnădăjduit. «Știu, d-le profesor... Imi pare rău... Am pregătit totă materia... Sunt emoționat...» — «Ei, dacă știi, spune-mi ceva despre Cincinat...» Eă, creȃnd că mă-'ntrebă din literatură, confund numele cu al unui prieten al meu de la București, și-'ncep: *(recitativ)*. «E unul din cei mai talentați poeți contimporani, licențiat în drept, autor dra-

matic, etcœtera. Va tipări mai multe volume, din cari cel mai însemnat...»

(Măriôra și Viorica rîd)

Tot așa a pufnit de ris și sala. Dascălul, m'a trimes la loc... Și m'am ales cu un 2, cât mine de mare.

STATE *(tot lui Epaminonda)*

Ce porumb, domn'le! Nu mai face două parale.

FĂNICĂ *(fetelor)*

Nu vë mai vorbesc de matematici.

STATE *(lui Epaminonda)*

Chiar trei chile să-ți dea la pogon, tot de gēba. Câte 30 chila, fac 90. Dar două săpī; dar culesul; dar bătutul... Cu ce te-alegī?...

EPAMINONDA

Maī mare daraūa...

FĂNICĂ *(fetelor)*

Până, în sfârșit, a ajuns să mē-'ntrebe: «ce e o linie dréptă?»

STATE

Și, maī întâi de tôte, să vedem: iți dă trei chile la pogon?

EPAMINONDA

Da'de unde! Eü, în anul cel mai bun, n'am avut de cât două, — mult două și-o baniță.

FĂNICĂ (*fetei*)

Numai la franțuzescă, — elementul meu. Atâta notă bună am luat și eü. In colo, 3—4, 3—2, 2—3... Variație!...

EPAMINONDA

Șcii cu ce poți să faci bani?.. Cu sfecle!.. Aî nițică bătae de cap, ce e drept; dar cel puțin, câștigi.

STATE

Ce spui!.. aî pus multe?

EPAMINONDA

Vr'o cincî-șeci de pogóne.

PROFIRA (*lăsând pe Dinu și Gina*)

Marióro?

MARIÓRA

Poftim?

PROFIRA

Ia veți, mamă, a Țis Lelia să puie caii?

*(Mărióra ese prin fund. Profira ese pe ușa fundală a salo-
nașului)*

SCENA V

ACEIAȘI, FĂRĂ MARIÓRA ȘI PROFIRA

EPAMINONDA *(urmând)*

Ploi, și iar ploi! Pe unde te duci, inun-
dații. An blestemat ca ăsta, de mult n'am
avut.

STATE

Și arendile cresc. Dări peste dări. Vagóne,
nu sunt. Stă gríul în plóie, cu săptămênile,
până mucigăeșce...

(Viorica vrea să ia o fotografie din mâna lui Fănică).

FĂNICĂ *(împotrivindu-se)*

Așa faci?

VIORICA

Nu vreaú !... Nu-'nțelegi că nu vreaú?

FĂNICĂ

O puí în cadru.

VIORICA

Nu.

FĂNICĂ

N'o arăt nimănu.

VIORICA

Cin'te crede!

(I-o ia și fuge spre salonaș. Fănică o urmărește)

STATE

Viorico!...

(Viorica continuă a alerga, dând ocol mobilelor, urmărită)

STATE *(măi aspru)*

N'auți, Viorico?

(Viorica se oprește și ascunde fotografia la sin. Fănică începe a vorbi cu Dimu și Gina).

STATE *(către Viorica)*

Veți c'a adormit Puiu. Du-l să se culce.

VIORICA

(trece la Puiu și-l deșcăptă încet)

Aidi la culcare.

(Puiu se sculă, somnoros, și se îndreptă spre salonaș, cu Viorica).

STATE

Ce domn'le ? Ai pierdut obiceiul de a-ți lua
«bună-séra» de la cei bătrâni?

PIIU

(plictisit, se întorțe și sărută mâna lui State)

Nópte bună.

STATE

(sărutându-l pe frunte cu părintescă dragoste)

Nópte bună,—și să te scolî cuminte.

(Puiu vrea să plece)

Ia stai, ia stai!... Numai eú sunt în casá?

EPAMINONDA

Lasă-l! Nu veđi că pică de somn?...

*(Puiu se reîntorțe, dă mâna cu Epaminonda și ese urmat
de Viorica, pe ușa laterală a salonașului).*

SCENA VI

STATE, EPAMINONDA, DINU, GINA și FĂNICĂ

STATE *(după ce a eșit Puiu)*

Așa se cresc copiii!.. cu respect de părinți.
Nu ca dumnealui *(Fănică)*, să ne dea lecții.

FĂNICĂ (*lui Dinu*)

Ce tot o fi având cu mine, astă-seră?

DINU

Ii eşci drag.

FĂNICĂ

Ca sarea-n ochi. Uff! de-am pleca mai repede!...

(*Gina se uită la el*)

Pardon. La singular.

(*Se întorce, prin fund, Marióra. Fănică trece spre ea*)

SCENA VII

ACEIAȘI, MARIÓRA

MARIÓRA (*lui State*)

A pus caii.

STATE

Spune-î mamă-ti.

(*uitându-se împrejur*)

Profiro?

FĂNICĂ

E-n odaia fetelor.

STATE *(strigă)*

Profiro?..

PROFIRA *(de afară)*

Ce e?..

(O pauză scurtă. Intră Profira)

SCENA VIII

ACEIAȘI, PROFIRA

STATE

Dă-ne câte-o vișinată.

PROFIRA

(Către Marióra, în trecăt, urcând spre ușa din fund)

Lelia s'a-'mbrăcat?

MARIÓRA

Vine numai de cât.

(Profira ese prin fund)

EPAMINONDA *(către State)*

Plécă și D-l Rinovidénu?

STATE

Da, bietul băiat! Din pricina învățaturii. La Medicină, nu merge ca la Drept: să te înscrii, să umbli tot anul după petreceri, să dai examen în zeflema, pe negîndite, — și gata! Acolo trebuie să urmezi lecție cu lecție, să te duci la spital, să nu lipsești nici o dată... O sumă de greutateți.

EPAMINONDA

Șede singur la București?...

(State se uită la el, mirat)

Vrea să ȋci: n'are pe nimeni? nici o rudă?

STATE

Singur. Așa e firea lui. Nu-î place sgomotul. Dar, în sfîrșit, de data asta, l'am hotărât să se mute la soru-mea.

EPAMINONDA *(cam surprins)*

La D-na Răducan?... Tocmai la...

STATE

De ce «tocmai?»

EPAMINONDA *(fără a da însemnătate cuvintelor)*

Să nu-l împiedice de la învățatură.

STATE

Nu. N'am grijă. E băiat sânguitor. Nu-l ispitesc petrecerile.

(Se întorce Profira, cu o sticlă de vișinată. În urma ei, Lina cu pahare de «liqueur» pe o tavă).

STATE *(în acest timp)*

Nu e așa, Dinule?

DINU

(Trecând de la Gina, spre State)

Despre ce e vorba?

(Lina, pune tava pe masa din mijloc, și ese. Profira, tornă vișinată în pahare).

STATE *(tăie Dinu)*

Te laudăm lui Epaminonda. Păcat că n'a trăit bietul tat'-tău! Ar fi avut cu ce să se mândrească.

DINU

Dacă nici la 23 de ani nu și-ar înțelege un băiat interesul,—trist!

STATE

(oprind pe Profira de a turna vișinată în al 3-lea pahar)

Destul!.. Pentru cine mai torni?

PROFIRA

Pentru Fănică.

STATE

A! bine ȳici!... Uitasem că e vecin cu beȳia.

FĂNICĂ

Apoi de, unchiule, să ierȳi, — dacă te am tovarăș.

STATE *(lui Epaminonda)*

L'auȳi?.. Șii pretinde că me respectă. Să-raca țară!

(Intră, prin fund, Lelia, elegantă, cu degetele incarcate de inele, ȳinand pălăria ȳn mână.

Până la sferșitul actului, să dea să se ȳnșelega, — prin cu-tatura, prin felul de-a vorbi și prin joc, — că a pus ochii pe Dimu).

SCENA IX

ACEIA ȘII, LELIA

LELIA *(intrând)*

Sunt gata. *(lui Dimu)* Plecăm?

GINA (*venind spre ea*)

D'abia sunt opt și jumătate.

(*Se uită la Dinu, ca și cum i-ar cere aprobarea*)

DINU

Până la 10 și-un sfert...

PROFIRA

...Aveți destulă vreme.

LELIA (*ascunzându-și reții plictisela*)

Bine... Să mai stăm...

(*aruncă pălăria pe pian și se așează*)

PROFIRA (*după o pauză*)

Lelióro?... Nu vrei și tu o vișinată?

LELIA

Nu. Un *curaçao* ași bea.

STATE (*scurt*)

N'avem.

LELIA

Său o benedictină...

FĂNICĂ (*văgând că toți tac, către State*)

Să-mi dai voce să-ți trimet o sticlă de la București.

STATE

Förte mulțumesc.

FĂNICĂ

Cadeau.

STATE

Nu; căci n'ai mai avea ce bea la bal mascat.

FĂNICĂ (*a parte, strîmbându-se*)

A treia-nșepătură. Stăi, că mă răsbun eū!

LELIA (*a parte, plictisită*)

Nici o vizită, nici o serată, nici o distracție... *Dieu! Quelle sale ville!*

(Fănică își tornă înc'odată vișinată în pahar)

STATE

Profiro!... Ia chémă pe Lina, să ia sticla.

(Profira ia sticla și ese prin fînd)

(Urméză o tăcere lungă)

FĂNICĂ (*sorbind din vișinată*)

Ce tăcere!... Iși plătește un ofițer datoriile.

(*Lelia, Marióra și Dinu rîd. State aruncă lui Fănică o călătură grozavă*).

FĂNICĂ (*lui State, glumește*)

M'am răcorit!... Acum, ne putem împăca. În numele Tatălui, al Fiului și-al sfintului Duh, — amin.

(*Se îndreacă Profira*)

DINU (*lângă Gina*)

Mergi și tu la gară.

GINA

Nu știu.

LELIA

Domnule Rinovideanu?

DINU (*lăsând pe Gina*)

Dómnă?...

LELIA

Vreaú să te-'ntreb ceva.

(*Dinu trece la Lelia, care sorbind cu el, cochetează. —*

Gina, urcă spre State și Epaminonda. Epaminonda, vădend'o, se ridică repede și-i oferă scaunul lui).

GINA

Mulțumesc. Nu staū. Caut o carte.

(Caută cu ochii, pe masă. Epaminonda se uită cu nesășiū la ea).

MARIÓRA

Ce, Gino?

GINA

«*La Confession d'un enfant du siècle*»

MARIÓRA

A luat'o Viorica.

GINA

Fórte răū!.. Mai bine 'și-ar vedea de matematică.

(Se îndreptă spre stânga și ese pe ușa laterală a salonașului)

SCENA X

ACEIAȘI, fără GINA

LELIA *(cochetând cu Dinu)*

Cum?.. Și dumneata cređi în drepturile bărbatului?..

DINU

Negreșit. Femeea e «datóre» să-'și urmeze bărbatul.

LELIA

Așa ȃice Primarul?... Nu șcie ce spune! 'Eți fi având d-vóstră dreptul de a striga «vreaú!»; dar avem și noi, femeile, pe acela de a șopti «nu vreaú».

STATE

Marióro?.. Ia mai du-te pe dincolo... Te chem eú..

(Marióra ia pe Fănică și es améndout prin salonaș)

LELIA *(urmând)*

O femeee deșcéptă vė duce cum vrea; — așa că legile căsniciei, nu sunt făcute de d-vóstră, sunt de noi. D-vóstră numai le promulgați. Vė lăsăm însă să vė mângâiați cu ilusii. Care e mai folosit? Cel ce pórtă coróna, sau cel care domneșce?

STATE *(intervinnd)*

Dacă ești așa de sigură de putere, de ce nu te măriți?.. Ca vėduvă, *(ironic)* cu experiență, ai fi de douė orı tare.

LELIA

Pentru că unei văduve, îi e ertat orî-ce. Vorbește cu cine vrea, face ce vrea, își adună orî-câți sateliți îi place, — fără primejdie de scandal; pe cînd o femeie măritată nu pôte face un pas, fără să-i fie bărbatul alături. Și-apoi, chiar scandal de-ar izbucni, — nu știi cum e lumea?.. O săptămână ține furia; pe urmă, începe, dacă nu uitarea, cel puțin toleranța.

(Se întorce Gina)

SCENA XI

STATE, EPAMINONDA, PROFIRA, LELIA, DINU,
GINA, apoi LINA

STATE

(Vedînd pe Gina, țice Leliei)

Vrei să-mî faci o plăcere? Să-nchidem paragraful ăsta; cel puțin față de cei tineri.

LELIA *(rițînd)*

Ți mai bine că am dreptate, și nu mai găsești răspunsuri.

(Intră, prin fîud, Lina)

LINA (*către Profira*)

M'ați chemat, c'oniță?

PROFIRA

Dați jos cuferele.

(*Lina ese. O urmăză Profira*)

STATE

Par'că vęd că iar a-'nhămat roibii.

(*luă Epaminonda*)

Am cumpărat de curënd o pereche de cai... ducipali!... (*Epaminonda afirmă*) Bine țici! I-ai vędut... Dar cam nărăvași... și-n vizitiu nu prea am încredere. Mă duc să'mă-arunc ochii.

(*Ese prin fund*)

SCENA XII

LELIA, DINU, GINA, EPAMINONDA

GINA (*lângă Dinu*)

Nu merg.

DINU

De ce?

GINA (*d'abia finându-se pe picioare*)

Nu pot.

DINU (*sprîjîind'o*)

Ce ai?... Te dóre capul mai rău?

GINA (*încet, întredînd frazele*)

Asta n'ar fi nimic... dar... simt că nu m'ași putea stăpâni... Și nu vreaū să șcie nimeni... ce am în inimă...

(*Face căst-va pași*)

'Ți-ai strîns lucrurile?

DINU

Nu tóte.

GINA

Vin'o.

(*Es améndouă pe ușa din fund a salonagului*)

FĂNICĂ

(*tâindu-le drumul, grăbit și flierdnd*)

Pfiū!... Sunt pierdut!... (*pipăindu-se*) Nu știu ce 'mî-am făcut monoclul... (*către Lelia*) *Ma-man!* Nu mă nenoroci!...

LELIA

E sus, pe etajeră.

FĂNICĂ (*eșind repede prin fund*)

Got sei dank!

SCENA XIII

LELIA, EPAMINONDA

(O pauză. Lelia își pune pălăria. Epaminonda stă pe gânduri).

LELIA (*apropiindu-se*)

Tot te mai gândești la ea ?

EPAMINONDA

La cine ?

LELIA

La Gina.

EPAMINONDA

(Mișcare de surprindere. Tace. Apoi, după cât-va :)

Va să ȳică, șciî cât o iubesc.

LELIA

Mult ?

EPAMINONDA

Cum iubeșce un om la vârsta mea.

LELIA (*stumbind*)

O! alors, c'est grave.

(*Punându-și mânușile*)

Știi ce mi-ași fi dis eū, dac'ași fi fost în locul d-tale?... «Ia să mă duc la Lelia, care, «nu numai că îi e rudă, dar mai are asu- «pră-i și avantajul experienței. S'o rog fru- «mos să-mi ia partea, și pôte că Gina, care «ține la ea ca la o soră mai mare, o va as- «culta... pôte chiar se va îndupleca... și, «chiar de n'ași avea onórea să fiū eū învin- «gătorul, cel puțin mă voi folosi de vic- «torie».

EPAMINONDA

Cređi că nu m'am gândit?... Și nu numai odată; de-o sută de ori, de-o mie...

LELIA

Maī bine te-ai fi gândit mai puțin, și-ai fi lucrat mai mult.

EPAMINONDA

Să-ți spuī drept: n'am îndrăsnit.

LELIA (*cu veselie*)

Așa ești de fricos? *Comment donc!* Coboritor din gîntă de eroi...

EPAMINONDA

Veți că... dumneata ești încă tânăra.

LELIA

Încă!... Nu-mi faci și socotela anilor?

EPAMINONDA

... Frumôsă...

LELIA

Știu.

EPAMINONDA

...Veduvă...

LELIA

Slavă Domnului!

EPAMINONDA

...Și-a destăinui unei veduve o dragoste pentru o altă femeie...

LELIA (*întrerupându-l*)

E o necuviință, — vrei să ții. (*ride*) Ați început și pe la Galați s'aveți idei d'astea, din lumea mare?... Mă mir! Și mai ales de d-ta. Te șciam mai provincial.

EPAMINONDA

M'a schimbat patima.

LELIA (*după o pauză*)

Domnule Chiriopol!.. Să nu crezi că vreau să-ți vorbesc de rău însurătoarea, sau amorul. Nu! Cu toate astea, ascultă: «căsătoria, e un roman, din care, câte-va capitole de la începutul primei ediții, sunt foarte amuzante; dar ceea ce e trist, e că, adeseori, acest roman e lipsit de interes și, când întâmplarea grăbește desnodământul, e foarte cu minte să nu mai citești și ediția a doua, de temă să nu fie prea revădită, prea îndreptată, și mai ales prea adăogită. Cât pentru dragoste, — dacă-mi dai voie să întrebuițez același soi de comparație — ași putea-o împărți în două: amorul conjugal, format mare, cartonat, pe hârtie pergament, foarte greu de răsfoit; — și amorul liber, hârtie velină, format mic, ediție de buzunar, pe care o poți purta asupra-ți, și pe care o citești în călătorie, a casă, aiurea, — ori unde, în sfârșit». Nu știu dacă mă-nțelegi.

EPAMINONDA

Înțeleg că iar glumești.

LELIA

Nici de cum. Iți spui toate astea, ca să te încuragiez. Căci, pentru mine, nu mai așcept nimic: am citit amândouă edițiile. Nu vreau să ȳic printr'asta că sunt desgustat de viața. Din potrivă!... Vreau numai să-ți art că odinioră o vedeam printr'o cț de iluzii, iar acum o văd limpede, aș cum e. Prin urmare, nu-ți mai fie tm de mine. Nu mă socoti nici mai cochetă, nici mai rea de ct sunt.

EPAMINONDA (*după o gndire*)

Aș dar, mă poți ajuta.

LELIA

N'am ȳis «pot». Am ȳis «ași fi putut». Acum însă, — mai cu sémă fiind dat caracterul hotrit și statornic al Gini, — cred că e cu neputință. (*frte accentuat*) Afară numai de vre-o minune, pe care nu te-ași sfătui s'o așcepti.

EPAMINONDA

Atunci,— ce să fac ?

LELIA

Șci eu ?

SCENA XIV

ACEIAȘI, FĂNICĂ, apoi VIORICA

FĂNICĂ (*întorcându-se*)*Mamma mia!* Să nu pierdem trenul!..

LELIA

Atât 'mă-ar mai lipsi! Ce-ar țice Lucrezzia, mâine, când nu m'ar vedea la nunta ei!

FĂNICĂ

Eă, așî fi în stare să plec pe jos la București, — numai să scap de nenea State. Nu-mi tihneșce nici țigara.

*(trece în salonaș și strigă)*Richi?... (*mai tare*) Richi?...VIORICA (*apărând în pragul ușei laterale a salonașului*)

St!... dórme Puiu.

FĂNICĂ (*coborând glasul*)Vin' să te sărut. (*vrea s'o sărute*)Nu. VIORICA (*împotrivindu-se*)

FĂNICĂ

Plecăm. Nicî la plecare ?

VIORICA

Jos, când o fi să te urci în trăsură.

FĂNICĂ

Fotografia, mî-o dai ?

(Vrea să i-o ia de la sîn)

VIORICA

Astămpără-te !

(Intră Prostra prin fund)

Te vede mama.

(Apare, prin stînga, Gina. Apoi Dinu și Marióra, Dinu fiind gata de plecare).

SCENA XV

TOȚI. afară de STATE

PROFIRA

Gata ?

LELIA

Gata. — Cine mai merge la gară ?

PROFIRA

Numai State.

LELIA

Gina, nu ?

GINA

Nu, mătușică dragă. Nu 'mi-e tocmai bine.

LELIA

Ce fată drăguță ai fi tu, dacă nu mi-ai mai
dice «mătușică». *C'est meauvais genre*. Ți-mi
pe nume.

(Se sărută cu Gina și urcă)

FĂNICĂ (dând mâna cu Gina)

Adieu, cousinette. Nu te sărut, de frica lui
Dinu. E-n stare să mă provoce la duel.

(cu glas plângător-comic)

Insă plec, cu ochi-n lacrimi
Și cu pletele vulvoii.

Versuri de *egd*. *Ego-mei-mihi-me*.

(inclinandu-se până la pământ)

Messieurs et 'dames, bonsoir.

(Lelia, urmată de Marióra, de Viorica și de Fănică, es pe
ușa din fund, care rămâne de perete)

DINU

(Se uită lung la Gina și-apoi îi sărută mâna)

La revedere.

(Gina tace. O-nucă plînsul)

'Mi-ai făgăduit să-mi scrii.

(Epanimonda se uită la el și apoi ese).

Te ții de cuvânt?..

(Se privesc mult)

PROFIRA *(intervenind)*

Nu sîți copii? Ce? n'o să vă mai vedeți cât lumea?.. Cât mai e până la vacanța mare? Nicî trei luni. Și-o să mergem la țară, și-o să vă plimbați, și-o să petreceți?.. Aveți și voi răbdare. Ce să vă fac?.. Dac'ar fi după mine, mâine v'ași cununa.

GINA

(stringeud mâna lui Dinu și stăpînindu-și plînsul)

La revedere.

(Dinu urcă)

PROFIRA *(către Gina, care stă locului)*

Nu mergi să-l petreci?

GINA

Nu.

PROFIRA

Nici până la scară?

GINA

Nici.

DINU (*insistând*)

Póte că ți-ar face bine...

GINA (*hotărâtă*)

Nu merg.

PROFIRA

Las'o, Dinule, dacă nu vrea. Știi cine e.
Când ȋice un lucru, s'a isprăvit.

(Dinu urcă, urmând pe Profira. Înainte de-a eși, 'și-a-runcă înc'odată ochii înapoi; Gina îl privește neclintită. După ce el a eșit, închizând ușa, ea stă puțin, se repede la ușă, ca și cum ar vrea să-l cheme, — însă, în loc să dea, se oprește, coborâ iar până la masă și cade pe un scaun.

Pausă. — Reapare Dinu, singur, fără să-l simtă ea).

DINU (*pe șoptite*)

Gina?

(Gina tresare. El, se apropie de ea)

A mea eșci?

GINA

Eșci al meu.

DINU

N'ai să mă uiți?

GINA

Să nu mă uiți!...

(El, îi ia mâinile. Ne mai putându-se stăpâni, nici unul nici altul, se sărută. Apoi, Dinu ese).

SCENA XVI

GINA

(Singură. Se duce încet spre pian, pe al cărui scaun se așează; își reodăună capul de brațul stâng; stă, gânditoare; apoi, cu mâna dreaptă, cântă încet o parte din «Casta-Diva», și izbucnește în plâns).

Cortina.

ACTUL II

—

AMANȚII

*La țară. In Iuniu, pe la 3 după amiazi.
O odaie, cu trei uși: în fund, în dreapta și în
stânga. Cea din fund, lasă să se vadă o sală,
care servește de trecere între odaie și pridvo-
rul de afară. Atât ușa din fund cât și ușa
sălei, sunt deschise.*

*Mobilele, luxoase; poate chiar prea, pentru
o casă la țară.*

*Dincolo de pridvor, curte; iar în ultimul
plan, arbori.*

SCENA I

STATE, PROFIRA, DINU, GINA, MARIÓRA
și VIORICA

STATE (*către fete*)

Va să țină, nu vă mai duceți la seceră.

GINA

Nu.

MARIÓRA

Prea e vânt.

PROFIRA

Trebue să fie un praf pe drum.

GINA

'Om merge mâine.

STATE

Adică poimâine. Mâine e Sân-Pietru.

VIORICA

Bine ține tata. Mâine, am făgăduit să ne
ducem la școlă, la împărțirea premiilor.

PROFIRA

A trimes mai adineaori invetatorul, sa ia merisor, pentru corone. *(Se aseză și lucrează).*

STATE

Dar de la mōră, n'a venit nimeni? Par'că erea vorba să dea cu năvodul... Ehe! De când e Fănică bolnav, tōte merg alandala.

(Trece lângă Dimu, care stă de o parte, tăcut)

Iar pe gânduri?

DINU

Nu.

STATE

Ce nu! Nu te ved eū?

DINU

Recapitulam nișce teorii din fisiologie, pe care le-am citit aseră.

STATE

Mai lasă-le! Ai destulă vreme tōtă vacanța.

DINU

Așa am făcut și-astă primă-vară. «Am destulă vreme — am destulă vreme», până când,

m'am pomenit în ajunul examenului, cu materia netrecută. D'aia am căzut.

STATE

Te ridicî la Septembre.

DINU

Și cu ambiția, ce fac?

STATE

Spune-î să se astîmpere. Ori-cui i se pôte întâmpla. Doctori mari, cu renume, cu cliențelă, — și cad la concurs; dar un începător! Nu trebuie să pierdî nădejdea. Așa e viața!.. Ei! De câte nevoi nu m'am isbit; peste câte pîedici n'am dat, când eram tîner!... Și am rîbdad. Și am mers înainte,—și uite-mé!...

(Se depărtéază, pe când Gina, care ascultase dialogul dintre ei, trece la Dimi).

STATE *(cître Marióra și Viorica)*

Dar voi? Ați zdrîngănit ađi la pian?

MARIÓRA și VIORICA *(repede)*

Cum nu, tatá! Doué césuri!

STATE

Eú nu v'am auđit.

MARIÓRA

Intrébă și pe mama.

VIORICA

Am fi cântat și mai mult, dar ne erea frică
să nu supărăm bolnavul.

STATE

Biet!... (*clătănind din cap*) Viclenia, e mare lucru la om!...

GINA (*lângă Dinu*)

Ești supărat pe mine?

DINU

Nu, dragă.

GINA

Nu mă mai iubești?

DINU

O!...

GINA

Atunci, de ce mă ocolești? Când suntem
cu toți, te-ascunzi într'un colț și stai trist.
Când rămânem singuri, nu-mi ții nici un cuvânt.

DINU (*cu necaz, ca vorbind cu el însuși*)

Să cad eu la examen!... Ah!...

GINA

Și-n loc să te apropii de mine, să mă lași să te mângâi, să-ți ajut să uiți, — din ți în ți te depărtezi.

(*El tace. Ea, îl privește*)

STATE (*fetelor*)

Să știți! dacă nu mi-'eți învăța până Duminecă (*către Marióra*) tu, *Traviata*, (*către Viorica*) și tu valsul din *Bocaccio*, — nici să nu mai dați ochi cu mine.

MARIÓRA și VIORICA

Vai de noi! Tată!

MARIÓRA

Cât e până Duminecă?

VIORICA

Două zile...

STATE

Nu vreaș să știu!

MARIÓRA

Cel puțin până Joia viitoare.

STATE *(arcând, urmat de ele)*

Nu.

VIORICA

Până Miercuri.

STATE

N'am obicei să mă toclesc. *(trece în sală, tot urmat).*

MARIÓRA

Marți dimineața.

STATE *(răstît)*

Nu mai dau nici un cés!..

(Ea câte-și treț în pridor și vorbesc)

GINA *(luț Dinu, cu blândețe)*

Ce ai?

DINU

Nu 'ți-am spus ?

GINA

Dar înainte de examen, că nu-mi scieai de cât odată pe săptămână,—ce-aveai?

DINU

(uitându-se în jos, încurcat)

Aveam de lucru... Invățam...

GINA

Nu te uita-n jos... *(Dinu ridică ochii)* Să te cred?

DINU *(se ridică, nervos)*

Dac'am început de pe acum să ne-'ndoșim unul de altul...

GINA *(potolindu-l)*

Nu, nu, nu !... Să nu Țici nimic !... Te cred... Cred ori-ce !... Tinerețe, inimă, suflet, tot ce am, Ți-am dat în pază. Biată mama avea o vorbă: «cu atât mai rău, pentru cel ce mē-'nșelă !» *(Dinu face o slabă mișcare de protestare)* Nu Țic că mē-'nșeli. Nicī chiar nu te bănuiesc. *(accentuat)* Din Țiua, în care m'ar mușca astă viperă, nicī n'ai mai exista pentru mine.

DINU

Gino!.. Ce e asta?

GINA

Sufer.

DINU

De ce?

GINA

Fiind-că te vîd suferind. Sunt incredințată însă, că voi isbuti să-ți vindec rana mîndriei și că vei fi iar, cum ereai atunci, cînd ne-am despărțit: al meu.

(În timpul acestor din urmă rînduri, State și fetele s'au rîntors din pridvor. Cînd Gina sfârșește, se vede, prin fund, în curte, trecînd un țăran, cu un ameu.)

SCENA II

ACEIAȘI, PUIU

PUIU *(afară, nevăzut, sîpînd cît îl sîne gura)*

Ióne!.. Veđi că i-ai călcat pe códă!.. Nu-l pune jos, că' mîl rupe vîntul!.. N'auđi să nu-l puí jos! fire-ai al dracului!..

(Trece, furios, în urmărirea țăranelui, care străbate curtea)

STATE *(egînd repede în pridvor)*

Puiule?.. Ia poftim încóci!..

(O pauză, după care apare Fuiu și se oprește la două pași de State).

Maî aprópe!..

(Fuiu înainteză, șfios. State îl ia de ureche)

De unde-ai învățat dumneata să drăcuî?
Ce, eșci surugiū?

(Fuiu începe să plângă)

Intră-'n casă!.. *(către Profra, răstii)* Inchide-l
în cămară! Să nu-î dai drumul până diseră.

(către șeranul de afară)

Ióne! Rupe-î smeul!..

(Fuiu ese, plângând, pe ușa din stânga publicului, urmat de Profra.

Prin dreapta, apare Lelia).

SCENA III

STATE, DINU, GINA, MARIÓRA, VIORICA, LELIA

LELIA *(intrând)*

St!.. ce atâta sgomot?

GINA

A adormit?

LELIA *(afirmând)*

In sfêrșit!

GINA

Tot măi are căldură?

LELIA

De când a luat doctoria din urmă, s'a măi linișcit.

STATE *(făcând socotéla pe degete)*

Martți, una, — Martți, opt... ađi, Joi, fac ęece... Tot bine-a ęis doctorul: «dac'o trece de a nouă ęi, e scăpat».

LELIA

Și nu știți cum m'am speriat as'-nópte!... *(Cu dragoste de mamă)*. I se urcase tot sângele în obraz, gema, aiura... Când puneam mâna, să-ı simt bătăile inimii, par'că dogorea. La un moment dat, despre ęiuă, l'am creęut pierdut. Și-mı venea nebunie, când mă gândeam că eü sunt vinovată!... Cine m'a pus să plec la țară! Trei césuri depărtare de Bucureșci... Doctorii d'abia se-'nduplecă să vie. Atâta am pe lume: un copil; și să mă despart și de el?... *(plânge încet)*.

STATE

Đi Dómne-ajută, c'a scăpat de primejdie.

LELIA

Sunt tot cu frica în inimă. Pneumoniile înșelă.

STATE

Nu, nu! Ascultă-mă pe mine. S'aũ spart norii!

GINA

(Lipindu-și obrazul de-al Leliéi, cu glas mângâtor)

Lelióra mea! Cum a slăbit, sărăcuța!

(O sărută. Apoi cu ton glumeț:)

Dac'aĩ știĩ ce uritã ești când plângi...!

STATE

'Mi-erea mãi mare mila de el. Cât il necăjesc eũ,—dar nu știĩ ce drag îmi e.

(Intră Profira prin stânga)

SCENA IV

ACEIAȘI, PROFIRA

STATE *(cãtre Profira)*

N'a adus nimic de la mórã?

PROFIRA

Nimic. *(Iși reia lucrul)*

STATE

Ți crapul 'êla umplut, pe care-l așcept, de când am venit la țară, — adio!... Mai mare rușinea, cu atâtea fete de măritat în casă! Se cunôșce că nu e moșia mea. Cum ași bate din picior!

PROFIRA (*cu duhul blândetei*)

Lasă, State, — că' d'aci încolo, dacă o vrea Dumneșeu, o să mérgă mai bine.

STATE

Să te-audă Maica Domnului.

MARIÓRA (*către Viorica*)

Iar a început pomelnicul sfinților.

STATE

Până una alta, vèd eù că tot în Epaminonda 'mî-e nădejdea. Crap umplut, ca la conac la el, mai rar!... Dar nu-l vèd. (*Se uită la césornic*) Trei. Pe vremea asta, erea aici. Să nu vie el, nici erî, nici alalte-erî. Nu-șc' ce tot spu-nea de nișce încurcături... că i-aù întârziat mașinile... că n'are cu ce secera... Vai de mine! Și supêrat era, când a plecat!..

LELIA

Misterele Parisului!.. Nu l'ai descusut?

STATE

Ce să descoși! Se ține bine. Nu-i smulgi taînele, cu una cu două. Și fierbe-n el!.. Nu-ți aduci aminte, acum trei luni, la Galați, ce gras era?

LELIA

Intr'adevăr. Grozav a slăbit.

MARIÓRA (*către Viorica*)

Și s'a pocit.

STATE

L'a subțiat vr'un dor. Un străin, nici nu l'ar recunoșce. Mai cu sémă de când 'și-a tuns barba și-a-'nceput să 'și-o cănescă.

VIORICA (*Mariórei*)

Vedută-n lumină, ai gândi că e spectru solar.

MARIÓRA

Se cunoșce că aveai note bune la fizică.

LELIA

(încet, lui State, ferindu-se de a fi aușită)

Dumneata, ce creși?

STATE *(semnificativ)*

Cam multe.

LELIA

Și din multe, pe care alegi?

STATE *(dând din umert)*

De !...

LELIA

Nu ți se pare că...?

STATE

Că ce?

LELIA *(după o clipă de-'ndoială)*

Lasă !... Altă-dată ! Cine n'are doveși, să tacă.

STATE

Vorba Bibliei: «pune, Dómnne, lacăt gurei mele».

(Lelia se ridică, se duce la ușa din dreapta, o întredeschide încet, făcând semn tututor să tacă, și se uită în odaia

.....
de alături. Apoi o închide și ese în pridvor. În timpul acesta :)

PROFIRA *(lăsând lucrul, către fete)*

Maică?... V'am început flórea într'un colț.
Treî ochiurî d'a curmezișul și cincî în lung.

MARIÓRA

'Om lucra mâine.

VIORICA

Poimâine.

PROFIRA

Ba la Sfîntul Ilie.

LELIA *(întorcéndu-se din pridvor)*

Ce bine e-afară! Când s'o da Fănică jos
din pat, tótă ȕiua am să staú în grădină,
sub umbrar. *(cobórá spre Dinu).*

GINA *(câtre fete)*

Mergem în vale?

MARIÓRA

Număi noi?

GINA

Și Dinu.

(Fetele își pun câte-o pălărie mare de paie. Dinu se ridică, având aerul de a primi să le-'ntovărășească).

LELIA

(încet, în trecăt, lui Dinu)

Să nu te duci!

VIORICA

(după ce 'și-a pus pălăria, către Dinu, care s'a oprit)

Aidă!

DINU

Unde?

VIORICA

Cu noi.

GINA

La isvor.

DINU *(după o codire)*

Nu merg. Am de învățat.

STATE

Dar singure, nu vă puteți duce?

(Fetele urcă și es în pridvor)

GINA *(apropiindu-se de Dinu)*

Nici dacă te-ași ruga eu?

DINU

Vrei să mă-'mpiedici de-a lucra?.. Dacă
vrei... bine.

(Gina, tristă, se depărtează)

VIORICA

*(Scote un șipș și se întorce din pridvor, fugind, urmată de
Marióra)*

Gino?..

STATE

Ce? Ați înnebunit?

VIORICA *(incet, Gineț)*

Mapamonda!

MARIÓRA *(uclăș și joc)*

Vine Mapamonda!

(Iaș pe Gina și se îndreptă spre stânga)

VIORICA

Să nu ne-'ntâlnescă.

LELIA

Petrecere bună, fetelor.

MARIÓRA

Și dumitale, poftă bună. (*accentuând vorba «pofță» și ridicând*)

(*Lelia îi face cu degetul, în semn de muștrare. Câteși trele fetele es prin stânga; Profira, în urma lor*).

SCENA V

STATE, LELIA, DINU, EPAMINONDA

STATE

(*întâmpinând pe Epaminonda, care apare în fund*)

Lună nouă! Nu ne-am vădut de-un véc.

EPAMINONDA

(*Mai slab de cât în actul I, cu barba mai mică și vopsită negru, gătit*)

Ca omul cu treburi. De trei zile umblu după niște mașini..

(*venind spre Lelia*)

Sărut mâna.

LELIA (*cochetă*)

O! Dómnne! Ce minune vėđură ochii mei?..
«Vre-o stea din cer mai cade? Vr'un împėrat
mai móre», — de ți-ai adus aminte de noi?

EPAMINONDA (*după ce-ia sărutat mâna*)

Tot veselă.

LELIA

Și dumneata, tot întunecat.

EPAMINONDA

Mă prind că băiatul e mai bine.

LELIA

Da. Mult mai bine.

EPAMINONDA

'Mi-a fost peste puțință să viú țilele astea.
Fel de fel de neajunsuri.

(Zărește pe Dinu, într'un colț).

A! Bună ziua, domnule Rinovidénu. Ce
mai faci?

DINU

(ridicându-se și dându-i mâna)

Mulțumesc. De ađi pe mâine.

EPAMINONDA (*iar către Lelia*)

Prin urmare, e scăpat.

LELIA

Cel puțin așa țice doctorul.

STATE

Ați e a țecea ți.

EPAMINONDA

E! Atunci a sărit prăpastia!... Dar, drept să vă spuî, mare noroc a avut! Când 'mî-aduc aminte cum v'am lăsat Lunea trecută: copilul, rău de tot; totă casa, în picióre; doctorul, posomorît, — par'că nu-mî vine să cred. Mare noroc!.. Cu tôte că mi se făcuse mie un semn... Aveam eu o presimțire...

STATE

Ia lasă presimțirile de-o parte!... Ce presimțire!... Intâmplare. Orî-ce om, care așcêptă un desnodămênt, face douê prpresupuneri: una bună; alta, rea. Are nevoe de cea bună? Negreșit că gândul îi e mai mult la ea; din potrivă, tremură, de câte ori 'și-aduce aminte de cea rea. In tot deauna însă, presupunerea care-l stăpâneșce cu mai multă putere, aceea îl va urmări pretutindenî; așa că, în clipa hotărătore, dacă întâmplarea face să învingă tocmai acesta, — 'l-auđi strigând: «apoi, da! aveam presimțire!» Dar ia să-l întrebe cine-va: de câte

ori ar fi jurat că cutare faptă va avea cutare sfârșit, fără să i se adevărească așa čisa «pre-simțire».

LELIA

Teorii.

EPAMINONDA

Degeba! Ori-ce-ai spune, eú cred în arătări.

STATE

Maí bine, stai jos.

(Epaminonda se așéță)

Ce-ai pățit de n'ai venit călare? Ori, ři-ai luat séma. Nu maí vrei să slăbești.

EPAMINONDA

Ba nu. Viu de la gară. Am fost la Bucu-rești.

LELIA

Ce maí e nou?

EPAMINONDA

Călduri, praf, pustietate... Pe fie-care uliță, câte patru-cinci binale.

STATE

Da, frate! Ce păcate aú de la un rind de

vreme, cu casele! String câte-va mii de lei, și-o ridică din roșu; o pun la credit, ca s'o tencuască, și, după ce-aŭ tencuit-o, daŭ fuga după al douilea împrumut; așa că, din o sută de case noi, optzeci sunt cu grilaj de datorii. *(după o pauză scurtă)* Cu dragostea, cum măi mergi?

EPAMINONDA *(mirat și nemulțumit de întrebare)*

Care dragoste?

STATE

A care te-a scos din minți, la bătrânețe.

(Epaminonda vrea să vorbească)

(discret:) N'ei nî dicînd că ești tînăr. Lasă, că' ne cunoșcem! Ce! unde ești fercheș și pomădat? Suntem de o vîrstă... și uite ici!..,

(își pipăie mustața, aprîpe albă)

LELIA

(căl Epaminonda, rîzînd)

Pare-mi-se că d'aia te-ai dus la București.

EPAMINONDA

Ce răutate!

LELIA

Cum ved eu, ți-e cam scurtă memoria.

EPAMINONDA

Vrei să ȃici?

LELIA

Că ai uitat ce ȃi-am spus într'o séră : «Nu
mă crede nici măi cochetă, nici măi rea, de
cât sunt».

EPAMINONDA (*suspindnd*)

Ee! Căt e d'atunci!

STATE

Ba nu, ȃeũ! Iar ȃi-a trăsнит să te-'nsori?

EPAMINONDA

Eũ?

STATE

In loc să-ȃi veȃi de moșie, umbli de colo
până colo. Să nu fie drumul fără cālători.

EPAMINONDA

Nevoile. Bunióră acum : am fost să vȃd
ce e de făcut cu un nepot al meũ. Se ȃine
de mine, să-l trimet în strėinătate.

STATE

Da' nu-l măi trimete, domn'le! Noi, n'a-

vem școli?... Străinătate! Ca să se ție de comedii!

EPAMINONDA

Eă, ce 'i-am spus? Cređi cã vrea sã-'nțelegã?... Paris, și iar Paris!... Pãnã m'a înduplecat, și i-am făgăduit sã-l trimet.

DINU

(Ridicându-se de unde ședea și venind spre el)

Când plécã?

EPAMINONDA

De tómnã.

DINU

Bine cã am tovarăș.

(State face ochii mari)

EPAMINONDA

Cum?

STATE

Aud?

DINU

Plec la Paris.

(Epaminonda, are o mișcare de mirare de veselie; Lelia, de surprindere neplăcută)

STATE

Alta, mai bună !

DINU

M'am hotărît.

STATE *(făcându-și cruce)*

Trăii s'o vëd și p'asta !.. Ce ți-a venit?..

DINU

Mă duc să-'nvăț.

STATE

Să-ți întrerupî tu...

DINU

Intrerup ! Dar nu măi pui piciorul la facultate la noi — să știu că mă face doctor în două țile.

STATE

Bine. Dar pentru ce ?

DINU

Așa.

STATE

„Ești nu e un răspuns. Fiind-că ai căzut
la blestematul 'ela de examen?”

DINU

Da.

(Se uită la el. Apoi dă din umeri și se depărtează, zicând:)

Fă ce vrei!

(Se plimbă. Apoi:)

Gina știe?

DINU

Nu.

STATE

Te-ai gândit ce-o să țină, aflând?

DINU

M'am gândit la cariera mea.

(Pauză. State urcă și se plimbă în pridvor, cu mâinile în buzunar, preocupat.)

Lelia și Epaminonda își vorbesc cu ochii.

STATE *(lui Dinu)*

Ia vin'o-'ncoa, să vorbim.

(Dinu este în pridvor, și începe a vorbi cu State)

LELIA *(lui Epaminonda)*

Minuni fac unele vorbe!

EPAMINONDA (*neînțelegând*)

Adică?

LELIA

Adică ați fost de ajuns trei cuvinte: «plec la Paris», — ca în negura gândurilor dumitale să răsară soarele.

EPAMINONDA (*trist*)

Precum e de ajuns un nume, ca soarele să intre în nori.

LELIA

Care nume?

EPAMINONDA (*incet, ferindu-se*)

Dinu.

LELIA

Crezi că tot o măi iubește?

EPAMINONDA

Ce-întrebare!

LELIA

Orî-ce întrebare, cere răspuns.

EPAMINONDA

Când poți să-l dai; dar când nu poți?

LELIA

Vrei să răspund eu în locu-ți? Dacă Dinu ar mai iubi pe Gina, n'ar pleca.

EPAMINONDA

(se ridică, plin de speranță, să-i sărute mâinile)

Dragă doamnă...

LELIA *(oprindu-l)*

Dragă domnule... sunt ochi prin prejur.

EPAMINONDA *(reședându-se)*

Imi dai o nădejde, pe care... nu-'ndrăsnesc..

LELIA *(luându-i înaintea)*

Pe care poți pune temei.

EPAMINONDA *(potolit)*

Aveai dreptate. De multe ori, fericirea omului stă într'un cuvânt.

LELIA

Cuvântul, eu ți l'am spus.

EPAMINONDA

Nu știu cum să-ți mulțumesc.

LELIA

Nici nu ți-am cerut.

(Epaminonda pune ochii în pământ și tace)

La ce te gândești?

EPAMINONDA

Mă tem să nu te-nșeli.

LELIA

Ai mai iubit?

EPAMINONDA

E-ntâia oară.

LELIA

Se cunoșce. Căci, dacă n'ai fi începător, ști că o femeie, trecută prin câte am trecut eu,—nu se-nșelă. Chiar dacă Dinu mai la ea, sunt destule în Franța, care să-l și s'o uite. La 23 de ani, mintea nu s'a dat încă, inima e nestatornică, și amintirea aripi. Rar hotărîre nestrămutată și re neclintită. La o sută, una. Și aceea e, aceea excepție — ști cine e?... Gina, toc că Dinu intră în regulă și regula bate pția.—Așa că, mai pe scurt, iată ce are

EPAMINONDA

Când poți să-l dai; dar când nu poți?

LELIA

Vrei să răspund eu în locu-ți? Dacă Dinu ar mai iubi pe Gina, n'ar pleca.

EPAMINONDA

(se ridică, plin de speranță, să-i sărute mâinile)

Dragă doamnă...

LELIA *(opriindu-l)*

Dragă domnule... sunt ochi prin prejur.

EPAMINONDA *(reuzându-se)*

Imi dai o nădejde, pe care... nu'ndrăsnesc..

LELIA *(luându-i mâinile)*

Pe care poți pune temeî.

EPAMINONDA *(potolit)*

Aveai dreptate. De multe ori, fericirea omului stă într'un cuvânt.

LELIA

Cuvântul, eu ți l'am spus.

EPAMINONDA

Nu știu cum să-ți mulțumesc.

LELIA

Nici nu ți-am cerut.

(Epaminonda pune ochii în pământ și tace)

La ce te gândești?

EPAMINONDA

Mă tem să nu te-nșeli.

LELIA

Ai mai iubit?

EPAMINONDA

E-ntâia oară.

LELIA

Se cunoșce. Căci, dacă n'ai fi începător, ai ști că o femeie, trecută prin câte am trecut eu,—nu se-nșelă. Chiar dacă Dinu mai ține la ea, sunt destule în Franța, care să-l iacă s'o uite. La 23 de ani, mintea nu s'a copt încă, inima e nestatornică, și amintirile aū aripi. Rar hotărîre nestrămutată și iubire neclintită. La o sută, una. Și acea «una», acea excepție — ști cine e?... Gina, Noroc că Dinu intră în regulă și regula bate excepția.—Așa că, mai pe scurt, iată ce are

să se-ntâmplesse: el, va pleca la Paris; ea, va suferi,—și ce n'ar fi putut desface o lume, va desface depărtarea.

EPAMINONDA

Unde e dânsa acum?

LELIA

Ia sâma.

(State rîntre în salon cu Dinu)

STATE

Bine, băete. Fie și-așa!

DINU

Prin urmare, ne-am înțeles.

STATE

Dar nu uita ce mi-ai făgăduit: judecată, judecată și iar judecată.

DINU

Increde-te în mine.

(Se duce la o masă, pe care sunt câte-va cărți, și începe a răsfoi una din ele).

LELIA *(cătore Epaminonda, ridicându-se)*

Mă duc să vîd ce face băiatul.

EPAMINONDA (*ridicându-se și el*)

Sărut mâna.

LELIA

Plecî?

EPAMINONDA

Da.

LELIA

Când mai vii pe la noi?

EPAMINONDA

Póte mâine.

LELIA (*cochetând*)

Nu «póte»; Sigur. La 11 și jumătate. De-
junezi cu noi. Pregătește și un toast, în să-
nătatea lui Fănică.

*(El simbește și ese prin drépta, deschidénd și reinchidénd
ușa, cu multă băgare de seimă).*

SCENA VI

STATE, EPAMINONDA, DINU

EPAMINONDA

Ce bună mamă!

STATE

Atât merit are și ea.

EPAMINONDA

Cum Țici?

STATE

Țic. Soră mi-e, — dar dacă e așa. Mie îmi place să fiu drept.

(luându-l de braț, discret)

Mi se pare că... *(face cu ochiul)* dumneei e cu pricina.

EPAMINONDA *(desvinovățindu-se)*

State !...

STATE

Nu te vechi eu?

EPAMINONDA *(același joc)*

Ești copil ?...

STATE

Las'o-ncurcată!

EPAMINONDA

Tocmai tu?.. Nu vreau să crești că...

STATE

Dă-î cu buretele.

EPAMINONDA

I-am dat.

STATE

Tot bucătăreşa cea veche, o ai?

EPAMINONDA

Tot.

STATE

Țici să facă pentru astă-seră un crap umplut?

EPAMINONDA

Țic.

STATE

Ia-mă cu tine. Prânzim împreună.

EPAMINONDA

Bucuros.

(Dă mâna cu Dimu și urcă)

STATE

Așceptă-mă la trăsură. (*arătând ușa din stânga*)
Trec p'aici, să spuî Profirii că plec.

(*El, ese prin stânga. Epaminouda, prin fund*)

SCENA VII

DINU

(*Singur. Răsfoește cartea și se oprește la o pagină*)

(*gânditor:*) Fericit cel ce uită, lucrând; din potrivă, amar de acela, care lucrază spre a uita, și nu pôte.

Aveam încredere în mine, în voința mea, în stăruința mea. Acum tôte astea s'aũ dus, s'aũ prăbușit într'o prăpastie de desgust... le-am pierdut!

Un mijloc îmi rămâne: să plec. Depărta-rea va șterge urmele nebuniei, care m'a rătăcit; iar prin remușcare, îmi voi ispăși greșela. Numai ast-fel pot opri în loc nenorocirea, care-'ncepe: un vinovat, între doue femei; disprețuindu-se pe el însuși, și ne-'ndrăsnind, nici să cêră ertare celei care-l iubește, nici să-'nfrunte pe cea criminală.

(*Pauză lungă.*)

Rămâne cu privirile rătăcite.

Lelia, intră încet, nesimțită de el, și înainteză până la spatele scaunului lui).

SCENA VIII

LELIA, DINU

LELIA

Adevărat că pleci?

DINU

(Tresare și întorțe repede capul. Pe urmă, liniștindu-se)

Credeam că...

LELIA *(tâindu-i vorba)*

Că e Gina. Nu e-așa?

(Ascăptă răspuns. Văzând că el tace :

Cine te-a hotărât să pleci?

DINU

Nimeni.

LELIA

Atunci, ce te-a hotărât?

DINU

(O privește în ochi ; apoi urcă, se uită în pridvor, și după ce se întorțe, îi răspunde :)

Dumneata !...

LELIA (*sămbind cu amărăciune*)

«Cine» pentru persóne; «ce» pentru lucruri. Când te-'ntrebaí «cine?», ímí răspunseší «nimení». Acum, când te íntreb «ce?», ímí răspunđí «dumneata». Cu alte cuvinte, mă íeí drept lucru, pentru plăcerea de-a fi... necuviincios.

DINU (*violent*)

Ba cu alte cuvinte, te urăsc!

LELIA (*cu sânge rece*)

A!.. De când? Până acum o săptămână, mă adoraí.

DINU

Pentru că până acum o săptămână eram nebun, pentru că eșci fără inimă, pentru că te-ai folosit de nepriceperea mea... ai făcut din mine un mincinos...

LELIA

Când vrei să-'nșeli, trebuie să minți. Întrebarea e: cum? de ce te-am mințit?.. Minte cine-va de milă, de necaz, din răsburare... precum minte ca să dobândescă un lucru, ca să nu piardă acel lucru, sau ca să scape de el.

DINU

Uiți pe cei care mint, numai pentru a minți, prin obicei, prin josnicie firăscă; de și, după mine, minciuna e de disprețuit, orî-care i-ar fi isvorul.

LELIA

Și cu toate astea, fără minciuni, n'am putea trăi.

DINU

Cum?

LELIA

Cum am țis: a minți e o nevoie.

DINU

A minți e o crimă!...

LELIA

O crimă, care ascunde multe lucruri rușinoase. Mai criminal e adevărul. Și ca dovadă: vrei să pierzi pe cine-va? Aruncă-i în față un adevăr ascuns.

DINU

Mi se pare că ne-am abătut din drum.

LELIA

Nu-nțeleg.

DINU

D'aia ai început prin a-mi cere socotela?
Ca s'ajungi la apologia minciunei, cu fraze
de prin carti?

LELIA

Nu, ca sa te conving.

DINU

E-n deșert! Mi-am format convingerea.

LELIA

Și crești ca n'o sa ūi-o schimbă?

DINU

Nici o dată!

LELIA *(provocătoare)*

Așa dar, răsboi?

DINU *(înfruntându'o)*

Răsboi!...

(Tăcere. Lelia, îl privește. El, întorce capul)

LELIA

(Schimbând masca, cu glas dulce, se apropie de el)

Nu mă mai iubești.

DINU

Nu te-am iubit nici odată!

LELIA

O!...

DINU *(suflecându-se)*

Tot ce e în urmă, n'a fost de cât un vis, visul unui somn de gróză, din care abia ađi mă trezesc. La cuvintele, pe care-n aiurare ți le-am șoptit, mă gândesc cu oróre și desgust. Pentru mine, nu ești femeie! Ești o vedenie urită, geniul meu rău, peirea mea. M'ai luat în casa dumitale, m'ai împiedicat de-a lucra, m'ai imbrâncit spre petreceri, m'ai făcut să mânjesc cel d'ântâi scump legământ din viața unui om: logodna, — și m'ai ispitit, 'm'ai întors mințile, până ce m'ai înfășurat ca în pânză de păianjen, — ca încet-încet, fără milă, să mă otrăvești. 'M'ai otrăvit inima, 'm'ai otrăvit conștiința, 'm'ai otrăvit fericirea. Și-acum, când îți vorbesc, mă uit la mine, m'ascult, mă pipăi, și par'că nu-mi vine să cred că m'am deșceptat, — atât de lung mi-a fost somnul.

LELIA

Ce rău eşci!

DINU

În sfârșit, nu mai vreau să joc rolul de mișel! Nu mai vreau!... Iată de ce plec.

LELIA

Nu! Nu!... Să nu pleci!... Nu voi mai sta în calea ta... Mă voi da în lături... Imi va fi deajuns un colțișor, departe de tine, — dar din care să te ved, să te-aud, să te iubesc... Vei fi stăpân pe tine... Voi face tot ce-mi vei spune... Numai nu pleca!...

(Împreună mîinile și-l rîgî)

DINU *(crud)*

Fără melodramă!... Dacă m'ai iubi, ai înțelege că trebuie, nu să mă oprești de a ne despărți pentru totdeauna, ci din potrivă, să-mi ajuți să mă lepăd de trecut și să reincep o nouă viață. Fericirea mea de-aci atîrnă; pe cînd pe-a dumitale, o poți găsi ori-unde, în brațele ori-cărui amant.

LELIA *(rîdîndă suflătoare)*

Alta, de te-ar auți, te-ar crede de-o vîrstă cu mine,—atît de bine șcii să biciuești.

DINU

Biciul între ómeni, nu e de cât pentru cei vinovați. Dacă vrei să scapi de el, dá-mi drumul și du-te cu Dumneđeú!

LELIA

Nu-'nțelegi cá nu pot?... Nu pot!.. Mãi bine ași muri!...

DINU

Vorbe!

LELIA

Mãi bine-ași muri, de cât să nu-ți mãi aud glasul, care m'a desmierdat în cele mãi dulci clipe ce-am avut! Mãi bine-ași muri, de cât să nu-ți mãi vėd ochii, atát de blánđi altá datá și-atát de cruđi astá-đi...

DINU

Mãi bine-aĩ muri de rușine! cáci ești de douė ori vinovată: întâi, fața de-o copilă, de-o nenorocită, care-'și pusese credința în mine și de lângă care m'ai furat, fără nici nici o muștrare de cuget; al douilea, fața de un báiat mare, aprópe cât mine, sánge din sángele dumitale, pe care-l șcii bolnav, colea,

alături, la două pași, și-l lași singur, ca să vii să te târăști la piciorile mele.

(Se plimbă, nervos. Ea, plânge pe o canapea)

Plângi?... Hm!... Sunt ființe de care te-'ndouășci, chiar când își dau sufletul. Trebuie să li se răcescă bine corpul, ca să poți crede că într'adevăr au murit: tot ți-e frică să nu re-'nviețe. Efectul 'esta mi-l face plânsul dumitale. Și mai întâi de toate, chiar sinceră de ai fi, nu acum e timpul să verși lacrimi. La început, când ai turnat prima picătură de venin, atunci trebuia să plângi. Ați, e prea târziu, — și ce e prea târziu, e de prisos! Prin urmare, am sfârșit!... *(dă să plece)*

LELIA

(ridicându-se și oprindu-l cu gestul)

Dinule!

(Dinu se oprește)

Cum ai uitat tot!... Ce fire nestatornică!...

(Dinu face un gest de plictisală și iar urcă)

Nu pleca!

(Dinu n'o ascultă)

Stai!... Ascultă-mă!...

DINU *(aspru, întorcându-se)*

Ce vrei?... Vrei să mă pierdă cu desăvâr-

șire? Să-mi tai până și singurul fir de nădejde de care-mi stă agățat viitorul? Ce vrei?..

LELIA

O ultimă rugămintе.

DINU

Poftim!

(Stă în fața ei, în picioare, drept, așteptând)

LELIA

Fiind-că ești hotărât să pleci, — cel puțin plécă numai de cât.

DINU

Pentru ce?

LELIA

Pentru că n'ași putea suferi, ca omul, pe care-l iubesc, să iubescă pe-o alta, în casa mea, sub ochii mei. Omórá-mě, dar nu mă chinui!

DINU *(ironic)*

Ce bine se légă tot ce spui! Adineaori îmi cereai să rămân, — cu alte cuvinte, ca să mă servesc de frazele d-tale, primeai să iubesc pe-o alta sub ochi-ți; acum, îmi ceri să plec, — ceea-ce vedeșce înc'odată că n'ai

știut de ce mă ieși, tot așa cum nu știi de ce te hotărăști să mă lași. In sfârșit!.. Oricum ar fi, știi bine că nu mai stăm aici, împreună, de cât 15 zile. Dumneata, pleci cu bolnavul, — noi, rămânem singuri. Prin urmare, nu acesta e cuvântul. Vrei să mă depărtezi mai curând, ca Gina să rămăe fără nici un sprijin. Cine știe ce infamie plănuiești!

LELIA

O, nu!.. Crede-mă!.. N'am nici un gând rău!.. N'ascund nimic!.. Îți jur...

DINU

Pe ce?

LELIA

Pe mormântul..

DINU *(întrerupând-o)*

Să lăsăm mormintele!.. Inchipue-ți că te cred. Alt-ceva?

LELIA

Atât. — Făgăduiește-mi!.. *(Tăcere)* Făgăduiește-mi că vei pleca. Veți cât îți sunt de su-

pusă. Fac tot, tot ce vrei. Imi primesc osânda, fără-'mpotrivre... Mă lipsesc de singura iubire, ce un bărbat a putut răsădi în inima mea — și nu vrei să te-'ndupleci?.. Ne vom despărți. Ea, peste cât-va timp, își va relua locul; iar tu, mă vei uita. Imi făgăduiești?.. *(Tăcere)* Ce nu trece-n lumea asta! S'aũ văduț stingându-se alte dureri, dar durerea unei femei! Sécă isvórele, din care aũ picurat apă anı de-a rëndul; dar lacrămile unor ochi, cari, de-aci-'nnainte, te vor privi ca pe-o amintire scumpă!.. *(se apropie de el)* În numele cuvintelor de amor ce mi-ai rostit — căci oricât ai ȓice că nu m'ai iubit, mi le-ai rostit; în numele primului sărutat ce mi-ai dat; în numele celor ce-aũ fost și nu vor măi fi, — îndură-te! *(il atinge)* Gândește-te că nu numai mie imi dai o alinare, dar chiar ȓie, îți grăbești înmormântarea trecutului, după care, vei intra, precum ȓi-e voia, într'o nouă viață.

DINU *(împreunând mâinile)*

Dómne! Dómne! Scapă-mă!

LELIA

Imi făgăduiești? *(Se agață de gâtul lui)* Imi făgăduiești?

DINU

(cântând să se deslănșue din brașele ei)

Voi pleca săptămâna viitoare.

(La replica «Dămine! Dămine! scapă-mă!», Gina apare în sala din fund, cu privirea în jos, scoțându-și pălăria. Când ajunge în pragul ușii dintre odae și sală, ridică ochii și vede finalul scenei dintre Dinu și Lelia. Se oprește ca trăs-nită, se rezămă de pervazul ușii; apoi, la ultima frază a lui, întoarce capul în colo, uică și ese, încet, sprijinindu-se de zid.

Cei-l'alți două, nici n'au zărit-o).

Cortina.

ACTUL III

—

FURTUNA

In aceeași oală, a doua zi, de dimineață.

SCENA I

PROFIRA, MARIÓRA, VIORICA

(Mărióra, face o corónă de merisor, o altă corónă e pe masă. Viorica, îl ajută. Profira, într'o altă parte a șcenel, își dă ostentă să descurce niște ibrișim).

MARIÓRA

Deu dacă-nțeleg eu ce face cu atâtea coróne! Patru clase, într'un sat, să tot aibă cinci-șeci de elevi.

VIORICA

Se vede că le dă la fie-care câte una.

PROFIRA ?

Maí dă-mi merisor.

(Viorică îl dă)

(După o pauză:) Asta-'mí reaminteșce pensio-nul. Fetele, gătite; părinții, mândrii; directórea, îngâmfată; și la mijloc, o masă mare cu câte-va duzină de coróne și-o librărie întrégă. Nu erea elevă, să nu primescă cel puțin o cărticică, dacă nu maí mult.

VIORICA (*rișând, glumă*)

Aa!... Așa?... Mă miram eu de ce-ai luat
premiu în toate clasele...

MARIÓRA

Nu 'ți-e rușine?

VIORICA (*același joc*)

Bine c'am aflat!

MARIÓRA (*dându-și aere*)

Sunt sora ta mai mare. Trebuie să mă res-
pecti.

VIORICA (*același joc*)

Lasă, soro mai mare... Am să rog pe tata
să mă dea și pe mine tot în pensionul, în
care-ai fost tu...

PROFIRA

(*neodjittă, că nu poate descurca ibrișimul*)

Ia ajută-mi, Viorico, să depăn blestematul
esta de ibrișim.

MARIÓRA

Dar mie, cine-mi ajută?

PROFIRA

'Ți-ajung două mânușițe.

(Viorica trece la Profira)

MARIÓRA

Dumneata cu patru și eă cu două?

VIORICA

Cine-'mparte, parte-'și face.

MARIÓRA

Prea faci risipă de proverbe.

(Viorica ia ibriștimul pe dosul palmelor și începe a depăna cu Profira).

PROFIRA

(pentru că Viorica ține mâinile prea sus)

Nu așa sus.

(Viorica le coboară puțin)

Măi jos.

(Viorica ascultă)

Așa.

(Pauză. Depășește)

S'o fi întors Puiu de la biserică?

VIORICA

E-he! De când.

MARIÓRA *(sfărşind coróna)*

Ce-o să şică tata, când o auşi că noi
n'am fost!

PROFIRA

Dacă sunteţi leneşe ! Vă sculaţi la amiaşi...
Di de vară... răsare sórele la 4... şi voi, la
8, d'abia deschideţi ochi!

(Viorica, ostenind, a lăsat mâinile în jos)

Ce Dumnezeu, Viorico! Ţine cum se cade,
dacă şii; dacă nu, mă lipsesc.

MARIÓRA *(trecând la Profira)*

Dă-mi mie.

PROFIRA

Ai isprăvit ?

MARIÓRA

Ca vai-de-lume.

(Viorica dă ibrişimul Mariórei)

VIORICA *(frîngându-şi degetele)*

Uff! Ce chin!

PROFIRA

Ia te rog? Nu face fasóne!.. *(imitând-o)* Uff!

Ah! Vai!.. De când flécurile astea?.. Asta vé-'nvață la pension?

VIORICA (*aglobie*)

E și păcat să lucređi într'o ți așa de mare. Sân-Pietru! Trei cruci, la calendar. Ar trebui să nu punem mâna pe nimic.

PROFIRA

De mâncat, șcii să mănânci?

VIORICA (*svîpăiată*)

Mmm! Drăguța mămițica!.. Are une-ori niște răspunsuri, de-ți vine s'o mănânci, nu alt-ceva...

(*o sărută repede*)

PROFIRA

Te lingusești!.. Du-te de veđi ce-a făcut frate-téu. N'a uitat nimic din ce i-am spus?

(*Viorica se îndreptăză spre stânga. Când e aproape să éasă, Profira adaogă:)*

Intrébă-l și de luminări. Popa ésta e cam șiret.

MARIÓRA

Iii, mamă! Cum îți vine?

(*Când să éasă, Viorica se întâlnește cu Puiu*)

VIORICA

Uite Puiu.

Intră Puiu, în haine de sărbătoare. Profira sfârșește de depănat).

SCENA II

ACELEAȘI, PUIU

PROFIRA

Maică?...
(Puiu vine lângă ea)

(Puiu vine lângă ea)

Ai făcut ce ți-am zis eu?

PUIU

Da, mamă.

PROFIRA

Ai dat însemnarea?

PUIU

Da.

PROFIRA

A citit-o la slujbă?

PUIU

Nu știu. Póte. Nu l'am auđit.

PROFIRA

Cum nu l'ai auđit... Când vine în mijlocul bisericeii și începe: «pomenește, Dómnne, pe robii t'ei...»

PUIU

N'a ąis.

PROFIRA

Nu se póte!

PUIU

Deu, n'a ąis!

PROFIRA (*către fete*)

Când v'e spuneam eu!... (*către Puiu*) Luminări, ai cump'rat?

PUIU

Era închis la Ilie cărciumarul.

PROFIRA

Și nu te-ai dus lângă móră, la Dumitru?

PIIU

Nu, c'a ȕis popa cumpera el.

PROFIRA

Ȗi-a cumperat?

PIIU

A ȕis aȖa că mâine.

PROFIRA

Fugi d'aci, că' eȖci un prost!

PIIU

De ce, mamă?

PROFIRA (*fetelor*)

Veniraȕi la vorba mea? A băgat popa banii
n buzunar.

(*ctre Puiu*)

Cel puȕin, te-i grijit?

PIIU

Da. .

. PROFIRA (*dupe ce-l sărută*)

Să-ȕi fie de bine! Să treȖci!...

(*Puiu vrea să-l sărute mâna. Ea-l opreȖce*)

N'ai mai învățat că, în ziua în care te grijești, nu trebuie să săruți pe nimeni?

(scuturându-l pe haîne)

Uite ce murdar ești... Haîne noi...

(vede o pată pe-o mîneacă)

Ce pată e asta?... céră...

PUIU

O babă, cu luminarea, când mă-'nchinam...

PROFIRA

Dă fuga la Lénca să îți-o curețe cu ferul, că' e vai de tine, când te-o vedea tat'-tău.

(Pe când Puiu se îndreaptă spre stînga)

VIORICA

(ia o corónă din cele două de pe masă și pîindu-i-o pe cap)

Premiul întâi, cu corónă: Puiu Zoescu.

PROFIRA

La ce? La lene?

(Puiu ia coróna de pe cap, o trîntește jos, și ese).

SCENA III

PROFIRA, MARIÓRA, VIORICA

MARIÓRA

(luând corónă de jos, către Viórica, după ce Puiu a eșit)

N'aveai de lucru?

VIORICA *(neodjind'o)*

Nu, dragă soră.

MARIÓRA

Te-amesteci unde nu trebuie.

VIORICA *(același joc)*

Da, scumpă soră.

MARIÓRA *(incepând a se supăra)*Altă-dată, să faci bine să nu te mai atingi
de lucrurile mele.VIORICA *(același joc)*

Bine, iubită soră.

MARIÓRA

Riși tu, riși! Să nu se schimbe risu-n plâns.

(Se aude State tușind ca de obicei, ca să-și vestească intrarea)

PROFIRA

Potoliți-vă!

(Intră State prin fund, cu pălăria-n cap)

SCENA IV

ACELEAȘI, STATE

STATE *(intrând)*

Ei! mergeți?

PROFIRA

Da' cât e césul?

STATE

Dece. Până plecăm, pân'-ajungem...

PROFIRA

Să mergem.

STATE *(către fete)*

Puneți-vă pălăriile.

MARIÓRA

Luăm și pe Puiu ?

STATE

Da' ce! Să-l las acasă, să-'nebunescă lumea ?

(Fetele es prin stânga).

SCENA V

STATE, PROFIRA

(După eșirea fetelor, o pauză scurtă. State se plimbă preocupat. Apoi se oprește lângă Profira și-o-'ntreabă)

STATE

Ce-are Gina ?

PROFIRA

Ce-are ?

STATE

De ce nu vrea să mERGă cu noi ?

PROFIRA

De unde să știu eu? N'ai întrebat-o?

STATE

Să-ntrebî, lesne; să vedem, îți răspunde?

PROFIRA

O fi apucat-o iar durerea de cap.

(Pauză)

STATE

Tu, de când n'ai văzut-o?

PROFIRA

De erî, după amiazi. Nici n'a fost la masă.
A trimes vorbă că nu-î e bine și că s'a culcat.

STATE

Ce fel s'a culcat! Când m'am întors eu de la Epaminonda, erea lumînarea aprinsă, la ea în odae. Peste noapte, când am auzit zgomot în sală și-am eșit afară, să ved cine e, am găsit-o în pridvor, plimbându-se.

PROFIRA *(după o a doua pauză)*

Țici că fuseși la ea?

STATE

Am găsit-o plângând.

PROFIRA (*surprinsă*)

Nu măi spune!...

STATE

Am luat-o cu binișorul; Gino-n sus, Gino-n jos, m'am rugat de ea, — n'a fost chip. De ce-î vorbeam, d'aia plângea măi tare.

PROFIRA

Eū nu știū ce-are fata asta, de la un rēnd de vreme. S'a schimbat de tot-de tot. Nu măi ride, nu măi spune, nu măi vrea să vadă pe nimeni, afară de-ai casei...

STATE

In caltea de-o lună-'ncoci, nici n'o măi cunoști.

PROFIRA

Dragostea, pustia! Face din om, ne-om.

STATE

Nu e vorbă; cam bănuesc eū ce trebuie

să fie. I-o fi spus Dinu că plécă la Paris, și atât i-a trebuit!...

PROFIRA

Dar el, ce țice?

STATE

Ce să țică! Cum îl șciî. De când a venit de la București, a scos vr'o vorbă, fără clește? *(După o pauză)* Profiro?... 'Mi-e témă să nu se încurce ițele.

SCENA VI

A C E I A Ș I, L E L I A

LELIA

(intrând prin dreapta, repede și speriată)

Un pahar cu apă!... Dați-mi iute un pahar cu apă!...

(Profira eae în stânga, aproape alergând)

STATE *(către Lelia)*

Tot așa îi e?

LELIA

Mai rău! Iar a-nceput să aiureze.

(O trec lacrimile)

STATE

Nu depeșezi să vie doctorul?

LELIA

Când să mă vie acum? Nu mă e nici un tren. Tocmai diseră, la șese.

(Plânge, își ia capul în mână și se tângue)

Ah! simt că-'nebunesc!.. Cine mă puse! cine mă puse să viū la țară!..

(Din odaia de alături se-aude :)

VOCEA LUI FĂNICĂ *(stinsă)*

Mamă!.. mamă!..

(Profira se întorce cu paharul cu apă. Lelia îl ia în grabă și ese prin dreapta)

SCENA VII

STATE, PROFIRA

PROFIRA

Acum, alta.

STATE

Țice că să mă vii la rude, să petreci.

PROFIRA

Nu ne-ajunge noē, ale nōstre?

STATE

Mai bine ne-astamparam acasa.

PROFIRA

Cine se ia dupe capul copiilor, asa pate.
«Sa mergem, mama... c'o sa facem... c'o sa dregem...»

STATE

Invetare de minte.

SCENA VIII

ACEIASI, MARIORA si VIORICA

(Fetele intra prin stanga, cu palariile puse)

STATE

De geba v'ati gatit! Nu mai mergem.

(Profira se uita la el, mirata)

Ei, ce te uiti asa! Par'ca n'asi fi vorbit cu tine!.. Ori, una spunem si basca ne-n'zelegem.

PROFIRA

Ce-are-a face..?

STATE (*tâindu-i vorba*)

Are!.. Cumnată-ta se jeleşce, și noi plecăm la plimbare. Frumos șede? Ea, singură, casa singură...

PROFIRA

Dar eă, unde sunt?

VIORICA (*soru-si, schincindu-se*)

Nici odată n'avem parte.

MARIÓRA

Vacanță e asta? oră foc!

STATE (*răstindu-se la ele*)

Tacă-vă gura!

(*către Profira*)

Nu fu vorba să mergi și tu?

PROFIRA

Multe țice omul.

STATE (*după o răgândire*)

Bine. Mă duc eă, cu ele. Da' veți! Ingrijește de-ale mesei. E poftit și Epaminonda,

Cu toate că, de cât așa masă..! Și mai dă,
din când în când, p'aici... Biată femeea aia,
e prăpădită.. Atâtea nopți albe ...

PROFIRA

Lasă, lasă !..

STATE *(fetelor)*

Aideți!

(Viorica ia corónele de pe masă. State urcă. Fetele îl urmăzđ.)

STATE *(eșind)*

Puiule?

*(Ea prin fund, apucând câteșl trei spre drépta. Din stânga,
apare Puiu, alergând în urmăzirea celor ce-ău eșit)*

SCENA IX

PROFIRA, apoi GINA și la sfêrșit DINU

PROFIRA

*(Singular. Strânge merișorul rēmas pe masă, ese în pridvor
și-Larunică afară. Se réntórece. Ascultă pușin la ușa din drépta
o întredeschide încet și vorbeșce pe șoptite, mai mult prin
semne).*

Ce face?.. Nu. S'ău dus la șcólă, la îm-
părțirea premiilor... Dacă ai nevoie de mine,

eși și mă strigă... Mă duc să ved de masă...
Cine?.. Da, da!..

(Închide ușa binișor, străbate șena, luând un maldăr de chet de pe-o masă, și, când vrea să ăasă prin strânga, o-'n-tâmpină Gina)

(sărutând-o :) Bună dimineța, fetiço.

(Gina e gaibentă și tristă ; se cunoșce că a plâns)

Da' ce-mi spuse State ?

(Gina tace. Profira o ia încet de braț și-o duce lângă o canapea)

(Așezându-se întâi ea și arătându-i locul de alături)

Ia șezi colea, lângă mine... *(Gina stă)* Ce ai?

(Așezptă răspunsul. Gina tace)

Șcii cât te iubesc. Șcii cum îți port de grijă. Șcii că-ți sunt ca mamă... Așa e?.. Ei! ca unei mame spune-mi dar, tot ce ai tu pe inimă...

(Acetași tăcere)

Ce s'a-'ntâmpat?.. Te-a supărat cine-va?.. Ești nemulțumită de Dinu? Ori, fiind-că plēcă?..

(Gina începe să plângă)

D'aia ?

(Gina 'și-ascunde capul în palme și plânge mai tare. — În fund, apare Dinu, care, zărindu-le, se opreșce.

Profira insistă, cu glas blând, aprópe de urechea Ginei).

Gino!... Fetița mea!.. De ce nu m'ascuți?.. De ce nu-mă răspunzi?.. Ori-ce om, când își spune păsul, se măi mângâe... Dacă e ceva, care nu trebuie să se afle, — îți făgăduiesc să nu spuî la nimeni... Da?

(Vedând că nu-'ncetăză de a plânge, se ridică, face un gest de deșjurdejde și suspină)

Inimă, inimă! de-aî lipsi tu, ce fericit ar fi omul!..

(Urcă și dă cu ochii de Dinu, rēmas locului. Arătându-l pe Gina:)

O veđi? Ce i-aî făcut?

DINU

Nimic. Nicî n'am vorbit cu ea, de erî. Am bătut de douē orî în ușă: și-asēră și-adi-neaurî, — dar nu 'mî-a deschis.

PROFIRA

Ia veđi. Incercă. Dacă n'-'ēi mângâia-o tu; că' noi...!

(Dă din cap negativ și ese prin stânga, după ce se măi uită odată la amēndoul).

SCENA X

DINU și GINA

DINU

(Se apropie încet de canapeaăa, pe care plânge Gina, fără să-l vadă, și-o chemă, sfios, cu jumătate glas:)

Gino!...

(Eu tresare, ridică ochii și încetăză de-a plânge)

De ce fugi de mine?... De ce nu-mi vorbești?... Ce ai?... Ce ți-am făcut?...

GINA

(uitându-se în ochii lui, cu o căutătură împovărată)

M'ai omorât!

(înfocărându-se)

Mă-'ncredeam în tine, și tu mințea! Ți-ascultam cuvintele de dragoste, și mințea! Imi jurați statornicie, și mințea!... Ai răsădit în inima mea cel mai dulce și în același timp cel mai veninos simțiment: iubirea; m'ai îndemnat să fac din tine sprijinul meu; m'ai lăsat să mă ridic pe aripele visurilor mele, până la cele mai frumoase înălțimi ale nădejdei în viitor,— de ce? ca să mă pierdi!.. Nu șcieam ce e bănuéla: tu 'm'ai arătat-o! Nu cunoșceam fățarnicia: în tine am văđut-o! Desgustul, nu-l simțisem încă nici odată: îl simt acum, prin tine!... M'ai isbit de cea d'intâi decepție a vieței,— și cel ce provócă prima decepție, e criminal!

DINU *(murmurând)*

Care?... De ce?... Când?...

GINA

Care?... Minciuna! De ce? pentru că m'ai înșelat! Când? Eri!... Nu bănuiam nimic. Și am plecat; și m'am întors, fără gând ascuns; și v'am vădut...! (*Dinu îmărmurește*) Te-am vădut în brațele ei; am auzit-o, smulgându-ți făgăduela plecării; cinci minute întregi, am fost martoră la fericirea voastră, fericire storsă din disperarea mea. Și-am rămas mută de grăză! M'am închis în odaie. Tota noaptea am plâns; — iar durerea de eră, s'a prefăcut în hotărîrea de ați.

DINU (*umilit*)

Tote arătările sunt în potriva mea. E-adevărat. Dar lasă-mă întâi să-ți spun pentru ce plec...

GINA (*Înterupându-l*)

Nu te mai ascult!

DINU

Trebue!

GINA

Nu vrea!

DINU

Un cuvânt...

GINA

S'a sfârșit!

DINU

Ori-ce om se poate rătăci...

GINA

Rătăci, da; dar nu înjosi.

DINU

Ori-cât de vinovat ași fi, e nedrept să mă osândești, fără a mă lăsa să mă apăr...

GINA

I-ai făgăduit că pleci... Plécă!

DINU

Mă gonești?

GINA

Plécă!... *(Pauză)* Și când mă gândesc cu ce șópte, cu ce vorbe, cu ce jurăminte ne-am despărțit acum trei luni! Când mă gândesc că în degetul 'êsta *(degetul cu vergheta)* am purtat un semn al unei legături...

DINU

(uitându-se îndărmut la degetul ei fără verghele)

Dómnne! Inelul!

GINA

... de care ađi mî-e ruşine!

DINU

L'ai scos?

GINA *(arătându-i mâna)*

Uite-te!...

DINU *(demonstrîndu-i)*

Gino!... Fă cu mine ce vrei; dar lasă-mă să mă desvinovăţesc... Vream să plec, tocmai ca să-mi ispăşesc greşela...

DINU

Nu te-am întreat nimic. Minciunile tale ţi-au înapoiat libertatea. Nu mai îmi eşci dator nici o socotélă.

DINU

Aş dispere din viaţa ta, de óre-ce vrei ca pedépsa să-mi fie de a te pierde; dar nu

pot!... Te iubesc! Te iubesc din tot sufletul!..
Numai pe tine te iubesc!...

GINA

Minți!

DINU

Ești a mea.

GINA

Am fost.

DINU

Suntem născuți unul pentru altul... Nu
pot trăi fără tine...

GINA

Ce ironie!

DINU

Dupe ce te vei liniși, și-ți voi spune...

GINA *(lăsându-l fraza)*

Ce?... Oare nu știu destul?... Inc'o dată :
plécă, — saū plec eū!... *(face un pas să iasă)*

DINU (*oprind'o cu gestul*)

E peste puțință! Cuvintele tale de erî, îmi
desmiardă și-acum auđul...

GINA

Erî, ereaî altul.

DINU

Ori-cât de crudă te-arăți, mă iubești... o
șciú... mi-ai spus-o... o simt...

GINA

Ți-am spus-o, când? Când credeam in
tine. Ađi, nu mai cred.

DINU

Veî recăpăta-o, încrederea, de óre-ce mă
iubești; iar ertarea, va veni cu vremea.

GINA

Pe iubire, nu sunt stăpână; pe voință însă,
da. Și nu vreaú să ert!

DINU

Ce-ți pasă! Inima nu judecă. Nu se póte
despărți de-o ființă iubită. Iartă-mé! Dac'ai
fi în locul meú, cú te-ași erta.

GINA

Fiind-că 'ți-'nchipui că iubirea e mai presus de orî-ce.

DINU

Da. E mai presus de orî-ce.

GINA

Nu. Iubirea singură, nu pôte trăi. Vreaū să fie curat, vreaū să fie sfânt aceea ce iubesc.

DINU

Stântă eşci. Ţi-o jur!

GINA

Zadarnic !.. Şi-apoi, nu e vorba de mine...

DINU

Ba da! căci în tine am întrupat cele două idealuri din numele cântecului nostru : «*Casta-Diva*».

GINA

Ad'o-ţi aminte ce ți-am spus de mult, într'o séră : «Eşci steaūa, care mă-'ndrăptă spre fericirea visată. Să nu te-'ntunece norii, căci

sunt pierdută pe veci!» Și norii s'aū ivit,
și te-aū întunecat. Reamintește-ți iarăși cu-
vintele mele de erī... «Din ȕiua, în care în-
doūiala mă va mușca, eșci dus!» Și nu mă-'n-
doesc, — sunt încredințată !.. Prin urmare, veđi,
judecă, pricepe... Pentru mine, nu mai ești !..

DINU

(înaintând spre ea, îngenunchiând și vrând s'o cuprindă cu brațele, strigă :)

Gino! Gino! Fie-ți milă!

GINA *(urecând glasul)*

Nu te-apropia de mine!

DINU

Orī-ce s'ar întâmpla...

GINA *(strigând)*

Nu te-apropia!..

(Scapă de el și se depărtază în partea opusă).

(Frin dreapta, apare Lelia; iar prin stânga, puțin mai în urmă, Profira, — amândouă atrase de sgomiol).

SCENA XI

DINU, GINA, PROFIRA, LELIA

LELIA

(în pragul ușei, uitându-se la Dinu și Gina, vrea să vorbescă)

Dar...

PROFIRA

(intrând, nu-i dă vreme, și-ntr-oăbă speriată)

Ce e? Pentru Dumnezeu? Ce s'a-ntâmpat?

GINA *(cu sânge rece, batjucoritor)*

Nimic, nimic! Nu te speria. Vorbeam cu amantul mătușei mele!...

(Ese, mândră, prin stânga, pe când Profira, rămasă între Dinu și Gina, se uită când la unul când la altul).

Cortina.

ACTUL IV

—

OPT ANI ÎN URMĂ

La București.

Intr'o sëră de toamnă, pe la 6 césuri.

O sală, mobilată luxos și încărcat. Patru uși: una în fund, alta la stânga și două la dreapta.

Când ușa din fund e deschisă, se vede intrarea, cu o altă ușă, care se presupune a da în curte.

In stânga publicului, un pian. In dreapta, între uși, o canapea, având deasupra ei o oglindă.

In mijlocul scenei, o rolandă, cu o plantă. De-așupra, spânzurat, un candelabru aprins.

Mobilele, după voe.

SCENA I

VIORICA și O SERVITÓRE, apoi FĂNICĂ

și UN STRĂIN

*(Și Fănică și Viorica au înfățișarea schimbată. El, poartă
mustașa destul de mare, numărând 29 de ani. Ea, e femeie.*

*La ridicarea cortinei, Viorica stă pe rotundă, cu spatele
spre fundul scenei, și citește o carte.*

Pauză.

*Se ridică, pune mâna pe para unei sonerii, care atârână
sub candelabru, și sună.*

Altă pauză.

Intră, pe ușa din dreapta planul I, o servitoare).

VIORICA

Să faci focul în odaia de culcare.

SERVITÓREA

Bine, c'oniță. Și la Domnu, în biroū?

VIORICA

Nu.

(Servitorea vrea să ăuă)

Tot mai plouă?

SERVITÓREA

A stat.

*(Viorica, ia cartea și începe a citi. Servitórea, vădând
ast-fel, ese.*

*Ușa, din dreapta planul II, se deschide și apare un domn,
de vre-o 50 de ani, urmat de Fănică).*

FĂNICĂ

(ca și cum ar sfârși o întrevorbire)

Ne-gre-șit.

STRĂINUL

Nu d'alta; dar mi-e frică să nu ne ia în-
inte.

FĂNICĂ

Să n'ai nici o grijă.

(urcând spre ușa din fund)

Du-te dumneata, linișcit, la Galați, și aș-
céptă ziua înfățișărei. De'mi-o trebui vr'o
deslușire, vr'un act, — îți telefonez eu.

*(Trec amândouă în vestibul, lăsând ușa din fund deschisă.
Străinul ia o haină din cuter și se îmbracă. Fănică, i-ajută)*

Când ții că ai dat hârtia?

STRĂINUL

Eri.

FĂNICĂ

Ca să știu.

STRĂINUL

(luându-și pălăria și-atingându-i mâna)

Prin urmare, în dumneata 'mi-e nădejdea.

FĂNICĂ

Fii sigur.

(deschizându-i ușa de afară)

Bonjour. Bon voyage.

STRĂINUL

Mulțumesc. *(Ese)*

(Fănică închide ușa, întorce cheia, trece în sală, închizând ușa numai cu clanța, — și vine la Viorica)

SCENA II

FĂNICĂ, VIORICA

FĂNICĂ *(așezându-se lângă ea)*

Ce face Dómna?

VIORICA

Citeam. — Cine erea?

FĂNICĂ

Un client. Un inginer, venit la București să mă ia ca avocat.

VIORICA

Pentru?

FĂNICĂ

Divorț.

VIORICA

Iar divorț!

FĂNICĂ

Tocmai cazul Ginei cu Epaminonda. El, 48 de ani; ea, nici pe jumătate. El, cu stare; ea, fără nici o zestre. El, o iubea; ea, l'a luat fără să știe de ce. Așa că, peste patru luni de amar, a apărut amantul; peste nouă, un copil; și peste optsprezece, a prins-o în flagrant delict de adulter.

VIORICA (*intristată*)

Trist sfârșit!

FĂNICĂ

Trist,—da. Dar cel puțin e un sfârșit. Alt-

fel, o căsătorie nenorocită, ar fi o osândă la munca silnică pe viață.

VIORICA

Cu ce ușurință vorbești !

FĂNICĂ

N'am Țis «ori-ce» căsătorie; căci asta ar însemna că sunt în potriva vieții casnice, — ceea ce ar fi o ingraturine din parte-mi, când am un ânger de nevastă lângă mine, două copilași în odaia de colo (*arată spre ușa din stânga*) și patru ani împliniți de fericire.

VIORICA (*uitându-se mult la el*)

Te cred. Cu tôte că nu prea pui temeii pe vorbele unui avocat, chiar fiind vorba de bărbatu-meu.

FĂNICĂ

Merçi. Și de ce?

VIORICA

Pentru că avocații sunt șireți și mincinoși.

FĂNICĂ

Al douilea *merçi.* Și pentru ce sunt mincinoși?

VIORICA (*sîmbînd*)

Pentru că te iubesc și vreaș să glumesc
cu tine. Cât îți trebuie, ca să-nțelegi?

FĂNICĂ

Iată... (*și sărută amîndouă mîinile și pe frunte*) al
treilea triplu *merci*.

(*Se ridică, urcă și ese prin drăpota planul II*)

VIORICA

(*după o pauză, fără să se scule de la loc*)

Ștefane?

FĂNICĂ (*din odaia de alături*)

Ce e? (*apare-n prag*)

VIORICA

Nu eși de loc, ađi?

FĂNICĂ

De ce mă-'ntrebi?

VIORICA

Vream să-mi ieș o pereche de mînuși,
pentru astă-seră.

FĂNICĂ

Trimete pe Eugenia.

(Reintră alături, lăsând ușa deschisă).

VIORICA

(Se ridică de pe rotondă și iar sună. Apoi, urcă și se oprește în fața ușii din planul II)

Ai oprit loja ?

FĂNICĂ *(nevăzută)*

Da.

VIORICA

Avan'-șcena ?

FĂNICĂ

Nu. Erea dată. Am luat No. 5. — Știi că astă-seră mâncăm la mama.

Da, da.

(Către servitoare, care intră prin dreapta planul I)

S'a-'ntors Eugenia ?

SERVITÓREA

Nu știu.

VIORICA

Veți în odaia copiilor.

(Servitorea străbate scena, îndreptându-se spre ușa din stânga).

VIORICA

(Către servitoare, când e aproape să iasă)

Dacă s'a-ntors, rog-o să vie pân'-aici.

(Servitorea ese.—O pauză.—Se-ntorce).

SERVITOREA

Vine numai de cât.

(Străbate scena și ese prin dreapta planul I.

Prin stânga, apare Gina. Slabă, palidă, schimbată de cel opt ani dintre actul III și IV. Intră și așează).

SCENA III

VIORICA, GINA, apoi FĂNICĂ

VIORICA

Fii bună și du-te de-mi cumpără o pereche de mânuși, *peau de Suède*, 5³/₄.

(Gina dă să plece)

La modistă, ai fost?

GINA

Aduce numai de cât.

VIORICA

Ce face Lizica ?

GINA

Se joca.

VIORICA

Să n'o lași singură, plecând.

GINA

Rămâne cu doica.

VIORICA

Dă și pe la vre-o florărie și ia-mi câți-va trandafiri, pentru corsaj. Dacă nu găsești, treci pe la Lelia și-i cere.

(Intră Fănică prin dreapta, planul II)

Ștefane?.. Mai dă-mi ceva parale.

(Fănică scote din portofoliu o hârtie de 20, și i-o dă. Viorica o ia și-o trece Ginei, care, luând-o, ese prin stânga).

SCENA IV

VIORICA, FĂNICĂ

FĂNICĂ

'Mi-a venit un gând. Dac'ași cumpăra moșia lui Chiriopol!

VIORICA

O vinde?

FĂNICĂ

«I-o» vinde. O sută opt-șeci de mii, la Credit; plus două ipoteci particulare. — Și moșia e bună. Face o jumătate de milion... Vecină cu a mamei... Aprópe de București... Ce ții tu?

VIORICA

(clătind din cap, în semn de compătimire)

Mă gândesc la 'ești două ómeni. Căci nu s'a ales nimic de casa lor! Ea, rămăsese pe drumuri. El, om cu stare, o s'ajungă să întindă mâna. Și mai nenorocit din toți, — e copilul!..

FĂNICĂ

De, dragă! Cine cum 'și-așterne, așa dórme. De ce l'a luat? Eú i-am ții să-l ia?.. Lasă un băiat ténér, cu carte, cu stare, cu minte... așa, tam-nesam, ca să-'ntindă mâna unui *espéce de hodorog*. Nicí pe lumea cea l'altă nu cred să-mí pótă cine-va lámuri, pentru ce a stricat logodna cu Dinu.

VIORICA

Póte fiind-că n'a ascultat-o, și-a plecat.

FĂNICĂ

Și dac'a plecat!.. Ți mai bine încăpăținarea, caracterul dârj, pe care-l are... D'aia, la drept vorbind, își merită sórta... Ii place acum?.. Dinu e doctor, stabilit la Paris, cu clientelă...

VIORICA

Nenorocul ei!..

(Intră servitórea, prin dróptla planul II)

SCENA V

ACEIAȘI, SERVITÓREA

FĂNICĂ *(servitórei)*

Ce e?

SERVITÓREA

A sunat la scară.

(urcă spre ușă din fund)

FĂNICĂ *(Viorichii)*

Primeșci?

VIORICA

Vizite, nu.

FĂNICĂ (*servitórei*)

Veți cine e — și ce vrea.

(*Servitóreă ese prin fund, închiédnd ușa dintre sală și vestibul*).

FĂNICĂ

Trebue să fie mama.

VIORICA

Așa de vreme?

SERVITÓREA

(*se reîntórce cu o cartă de vizită, pe care o dă lui Fănică, făcându-i:*)

Un domn.

(*Fănică citeșce, se uită lung la Viorica și apoi îi întinde cartă. — Viorica 'și-aruncă ochii*).

FĂNICĂ (*servitórei*)

Poșteșce-l.

(*Servitóreă ese iar prin fund, de astă dată lăsând ușa deschisă.*

În vremea acésta:)

VIORICA (*lui Fănică*)

Te-așceptai?

FĂNICĂ

Nici prin vis.

(*Urcă să întâmpine pe Dinu, care a intrat în vestibul*)

SCENA VI

FĂNICĂ, VIORICA, DINU

FĂNICĂ

(luându-l de gât, fără să-i dea timp să-și scotă hațna)

Bine, franțuzule!... Ursuzule!... *(se sărută)* Să
lipsești opt ani, și să nu ne scrii odată!
Așa-ți iubești prietenii?..

*(Face semn servitorei să plece; iar el, ajută lui Dinu să
se desbrace.)**Servitorea eae, prin dreapta planul I).*

Când ai venit?

DINU

(31 de ani, bărbat în putere, purtând barbă mică Henri IV)

Aseră.

FĂNICĂ

(venind spre Viorica)

O mai cunoști?

DINU

*(sărutând mâna Vioriciei)*Cum nu! *(glumește)* Domnișóra Richi.

FĂNICĂ

Acum, am altă «Richi»,—la doică.

DINU

Și de când ați legat tovărășia ?

FĂNICĂ

Patru ani, la iarnă.

DINU

(*vesel și vorbăreț, până la o altă indicație*)

O-ho ! Casă veche.

FĂNICĂ

(*flecându-și semu să stea*)

Ei ! ce mai faci ?... Ce mai spui ?... Cum o duci ?... Ne-ai lăsat.

DINU

Ce să fac, *mon cher* ! Știu bine că în țară, ori-câtă carte ași fi învățat, tot n'ași fi întâiul ; și, de cât al douilea la București, mai bine al optzeci-lea la Paris.

FĂNICĂ

Nu-ți place deviza lui Cesar.

DINU

Nu. Imi place o alta : *ubi bene, ibi patria*.

FĂNICĂ (*Arşind*)

Membru în «Societatea ingraţilor».

DINU

Şi candidat la preşedinţie.

VIORICA

Alte titluri...

DINU

Unul singur: doctor în medicină.

FĂNICĂ

Gazetele îţi dau cel puţin vr'o patru.

DINU

Se vede că le-am câştigat, dormind.

FĂNICĂ

Doctor...

DINU

L'am spus.

FĂNICĂ

Fost intern al spitalelor...

DINU

Anexa celui d'întâi.

FĂNICĂ

Laureat..

DINU

„Ești nu e titlu; e reclamă.

FĂNICĂ

Și agregat.

DINU

«In perspectivă»; și perspectivele cam au
păcatul de-a amăgi.

FĂNICĂ (*oferindu-i o țigară*)

Caporal.

DINU (*luând țigara*)

Piou-piou.

VIORICA

Vișuri francezești.

DINU

Fumatul?

VIORICA

Și cele-l'alte.

DINU

Am vrut, — plecând din țară, — să export
și câte-va românești; dar mi le-a oprit la
vamă, sub cuvânt că sunt de calitate proustă.

FĂNICĂ

Ce? Țigările?

DINU

Nu. Vițurile.

FĂNICĂ (*făcând haz*)

Satira I. Uite la el, cum s'a schimbat! Vesel, vorbareț, glumeț...

DINU

Cadrilul vieței.

VIORICA

Ori-ce cadril, cere două perechi.

DINU

Nu e absolută nevoe. Cine n'are, împrumută.

VIORICA

A!.. Póte vr'un cadril nou.

FĂNICĂ

Invenție străină.

DINU

S. G. D. G. *Sans garantie du gouvernement.*

FĂNICĂ

Și-ai venit în țară, să ieși brevet?

DINU

Nu. Să vând casele rămase de la mamă-mea.

FĂNICĂ

Singur?

DINU

Cum singur?

FĂNICĂ

Singur ai venit?

DINU

(*mirat*) Firește. (*rișând*) A! ba nu!.. Cu un geamantan.

FĂNICĂ

Se vede că n'ai de gând să stai mult.

DINU

Cât s'o putea mai puțin.

FĂNICĂ

Așa-nțeleg.

DINU

Dar nu-nțeleg eu de ce m'ai întrebat:
«singur?».

FĂNICĂ

*(Îi ia mâna și-î arată un inel de logodnă, pe care-l poartă
Dinu în deget. Dinu schimbă figura, devenind, de aci încolo,
întunecat și, uneori, trist).*

Cum o chemă?.. E frumoasă?.. De câți ani?..

DINU

Avea 20 de ani. Era frumoasă. O chema...
Gina.

VIORICA *(a parte)*

Aa!

FĂNICĂ *(tut Dinu)*

Inelul ei?

DINU

(Scote inelul din deget și i-l dă. Fănică, citește ce e scris pe fața dinăuntru; apoi i-l împotiază. După ce-l pune la loc, în deget.)

De ce mi-ați adus aminte?

VIORICA

Iți pare rău?

DINU

'Mi-ați dărâmat într'un minut, ce-am clădit în opt ani.

VIORICA

Tot o măi iubești?

DINU

O plâng, — și-i păstrez inelul, cum am păstrat pe-al mamii... *(arată un alt inel, în cea-l'altă mână)* care nu măi e.

VIORICA

Șciî că..?

DINU *(urmând)*

...o lună după plecarea mea, s'a măritat?... Șciü.

VIORICA

Nu 'ți-e témă...?

DINU

De ce? M'am învățat să mi-o-'nchipui
mórtă,—și de cei morți nu mă tem.

VIORICA

Nici când re-'nviéză?

(Dinu tresare și se uită în ochii ei)

Vrei s'o veși?

DINU *(cu putere)*

Nu! nu!.. *(După o pauză:)* Unde e?

FĂNICĂ

Aici.

DINU *(măsurător)*

Aici?... *(a parte)* Dómné! De ce m'ai adus!..

(Către cel-l'alt doi)

De când e aici? De ce? Cum?

FĂNICĂ *(după o-'ndoșială)*

Ia séma la ce mă-'ntrebă.

DINU

Ce-ți pasă! Spune!...

FĂNICĂ

1 August 1890, la Galați, — două salóne luminate, trásurile uruiaú pe uliți, la biserica se sfârșise slujba: Gina se mărita cu Epaminonda. Ianuarie 92, tot la Galați, — lumea șoptea, cluburile rídeaú, Tribunalul deschidea un nou proces: Epaminonda dase hârtie de divorț. In sfârșit, Decembre 95, la București — erea iarnă, ninsese, un ger de trosneaú copacii: pe scară, în zăpadă, tremurând, am găsit... pe Gina.

VIORICA

N'am întreat-o nici de unde vine, nici pe unde a trecut. I-am đis «intră».

DINU

(după ce-1 sărută mâna, în semn de mulțumire)

Și-apoi?

VIORICA

Sunt aprópe trei ani, de când e la noi. Nu zâmbesce, nu plânge; nu dorește, nu urășce; nu vede pe nimeni, nu fuge de nimeni; orice, îi e tot una: trăesce, ca să nu móră.

(Apare servitóra prin drépta planul I)

SCENA VII

ACELAȘI, SERVITÓREA, apoi LELIA

FĂNICĂ (*servitórei*)

A sunat?

*(Servitórea răspunde afirmativ, printr'un gest, și urcă)*VIORICA (*lui Dinu*)

Cine-a suferit, știe să se stăpânească.

DINU

Și cel ce se stăpânește, mai grozav suferă.

*(Ușa de afară a scării se deschide și intră în vestibul Lelia, în toaletă de oraș, elegantă, cu înfățișarea neschimbată)*FĂNICĂ (*urcând*)

Mama !...

*(Dinu tresare)*LELIA (*din vestibul*)

Am venit să vă iaș.

FĂNICĂ (*apropiindu-se de ea*)Dă-mi mâna, să 'ți-o sărut... (*îi sărută mâna*)Dă-mi brațul, să te conduc... (*îi dă brațul și coborâ*)

apoi, dă-mi voe să-ți prezint un francez...

(Îi arată pe Dinu)

LELIA

(Zăbind pe Dinu, e surprinsă; apoi, stăpână pe ea, îi simbeșce).

A! Domnul Rinovidénu!... Bine-ai venit, doctore.

DINU *(inclinându-se)*

Dómnă...

LELIA *(cochetând)*

Peste nouă mări și nouă țări și s'a dus faima.

DINU

M'ași mulțumi cu una.

LELIA

Laureat în modestie.

FÂNICA

Al cincelea titlu.

VIORICA

Mă prind că-l tăgădușce.

DINU

Ați câștigat prinsórea.

LELIA

Și pentru cât ești oșpetele Regatului?

FĂNICA

Pentru cât s'o putea mai puțin, — ne-a răspuns noă.

LELIA (*zâmbind*)

Quel dédain, față de țara-mumă!...

DINU

Când o mumă își nedreptățește copilul, ingratitudea fiului se ertă.

LELIA

Nedreptățit, în ce?

FĂNICA (*arțând*)

Intr'o respingere la examen.

DINU

Și-'ntr'alte zece-n perspectivă.

VIORICA (*înșepătore*)

Perspectivile amăgesc.

DINU (*înclinându-se*)

A bon entendeur, salut.

VIORICA

Te bat cu propriile dumitale arme.

DINU

Atunci, fug din luptă.

FĂNICĂ (*glumește*)

Ce lașitate!

LELIA

Mai ales o luptă cu o femeie.

DINU

Tocmai cu o femeie.

LELIA

Nu mai înțeleg. Cați în enigmă.

DINU

S'o desleg eu: o singură dată am încercat
să ți u piept femeii,— și m'a-'nvins.

LELIA

(isbită la vorbele lui, și luând apoi lucrul în glumă)

In Franța? sau în America?

DINU

In România.

LELIA

Nu te mai întreb cine e acea fericită învingătoare. 'Mi-e frică de indiscreție.

DINU (*privind-o în ochi*)

Chiar dacă v'ași spune-o, n'ați putea-o felicita... (*întunecat*) căci a murit.

LELIA

Ești cel d'întăi învins, care regretă mórtea inamicului...

DINU

Disprețuind pe calău.

FANICĂ

Morți, calăi et C-nia, — veți Dicționarul morgii. Nu vorbi unui doctor de ei, că' atât îi trebuie.

LELIA

Erea cât p'aci s'alunecăm de la madrigale la poeme macabre.

DINU (*cu reșele prefăcută*)

Fie-care cu genul lui. E știut că morga e a noastră, după cum madrigalele sunt apaganăul cucónelor frumoase.

FĂNICĂ

Până la o vârstă.

VIORICA (*încet lui Fănică*)

Ai spus o prostie!

LELIA (*înșepată*)

Vârsta n'o știe de cât actul de botez, și nu ese nimeni la vizită, cu teancul de hârtii timbrate la subțioră.

FĂNICĂ

(*vrând să-'ndrepte nechibzuința*)

Mamă dragă, să nu cređi...

LELIA (*întrerupându-l*)

Că ai țintit în mine? Nu, draguță. Nici nu mă-'ndouesc. Dovadă e că, de câte ori suntem în lume și te adresezi mie, e peste puțință să nu-'ncepi fraza cu «mamă dragă», sau «dragă mamă». Numai două variante.

FĂNICĂ

Fără gând rău...

LELIA

Șciü, șciü, șciü! *Histoire* de-a-mi arăta cât mă iubești, și de-a reaminti celor dinprejur,

(*își ridică veltul de pe ochi*) că am argint pe tîmple, ca să nu țin «că am albit». Cu tôte astea, mă îndărătnicesc a mă crede mai tîneră de cât multe tinere și, cu tötă reputația de iubitóre de aur, pe care o am, — prefer (*neteștindu-și o șuvișă de păr de pe o tîmplă*) să pipăi argint adevărat, de cât aur falș.

(*Prin dreapta, planul I, intră servitóra cu o pălărie de damă, într'o cutie*).

SCENA VIII

ACEIAȘI, SERVITÓREA

SERVITÓREA (*către Viorica*)

Pălăria, și...

(îi întinde un compt)

VIORICA

(ia comptul și își aruncă ochii pe el)

Bine. Spune-î să-l lase aici. Trec eu, mâine, pe la magazin.

FANICĂ

Cunóșcem cântecul 'êsta: trec mâine.

VIORICA (*luă Fănică*)*Devant les domestiques ?*

(Către servitoare)

Du-o în odaia mea.

(Servitoarea ia cutia și ese pe aceeași ușă)

SCENA IX

CEI DIN SCENA VII

DINU

(Inaintând spre Lelia)

Dați-mi voe să mă grăbesc.

VIORICA

Plecî?

DINU

De ore-ce ești.

FANICA

Mâncăm la mama.

DINU

Tocmai d'aia. Nu suntem departe de ora prânzului. Să nu vă țiiu.

(Inclinându-se în fața Leliei)

Dómnă...

(Ea, îi întinde mâna ; el, i-o sărută)

LELIA

'Mi-am schimbat țiua de primire. De când

cu bóla lui Fănică, nu măi pot să sufăr
Marþea. Am început s'o cred nefastă.

DINU

Şi-aţi ales?

LELIA

Vinerea.

DINU

Ciudat! Vinerea e nefastă pentru mine.

LELIA

Cu alte cuvinte, să nu nădăjduesc...

DINU

A tăia cui-va nădejdea, e o crimă, — şi ca-
riera ce mi-am ales, îmi porunceşte să vin-
dec, iar nu să omor.

(Trece la Viorica şi-i sărută mâna)

VIORICA

Prânzeşti mâine la noi?

DINU *(zâmbind)*

In frac?

FĂNICĂ

Nu. In jachetă. La noi, fracul nu se măi

pomenește de cât la reprezentații de trupe străine. Intre Români, e permis ori-ce. Cu încetul-cu încetul, o s'adoptăm halatul.

DINU

Mă faci să-mi pară bine că 'mi-am rene-gat patria.

FĂNICĂ

Eū unul, te felicit. Dacă m'ași fi deșceptat mai de timpuriū, tot așa ași fi făcut.

DINU

(strângând mâna lui Fănică)

La revedere.

FĂNICĂ

Măine sēră, la 7.

VIORICA

(intinșând mâna asupra lor, cu un gest teatral și declamând)

«Ceī douī patrioți!» Tragedie într'un tablō.

(Toți rîd)

DINU *(urcînd)*

Bună-sēra.

(Ese prîn fund, urmat de Fănică, ajunge în vestibul, se îmbracă și plecă.

In timpul acesta :)

LELIA (*către Viorica, încet*)

Charmant garçon!

VIORICA

Și ce statornicie!.. Nu m'așceptam din partea lui.

LELIA (*muşcănd*)

Miracle!

(*Se reîntoarce Fănică*)

SCENA X

LELIA, VIORICA, apoi SERVITÓREA

LELIA

Eh bien! Venez-vous?

VIORICA (*sunând*)

Să-mi aducă pălăria.

LELIA

Cu rochia asta mergi la teatru?

VIORICA

Da.

LELIA

Tant mieux! Mă'mbrac la fel.

FĂNICĂ

Mamă?.. Am de gând să fac o negustorie.

LELIA

Și-ți trebuie bani.

(Iși așază pălăria și-și pune vëlul, uitându-se în oglinda de-deasupra canapelei și vorbind în același timp cu Fântoș)

FĂNICĂ *(bătând din palme)*

Tiens! Cum ai ghicit?.. Ai un dar de-a ghici!

LELIA

Spune.

FĂNICĂ

Cumpăr moșia lui Chiriopol.

LELIA

Cumpăr-o. Cin'te-'mpiedică?

FĂNICĂ

Punga.

Cât? LELIA

Trei-sute cincî-șeci de mi. FĂNICĂ

N'am. LELIA

Tovărășie. FĂNICĂ

Nu. LELIA

Imprumut. FĂNICĂ

Pe viață? LELIA

Cum ne-'om învoi. FĂNICĂ (*rișând*)

N'am încredere. LELIA

1200 de pogóne arătură; 100 finețe; cring,

móră; conac; lângă moșia noastră... Nici în romane nu găsești așa ocazie.

LELIA (*plecând de la oglindă*)

Ce om de casă te-ai făcut!.. Acum 5—6 ani, cu aerele pe care le luaseși, ași fi făcut prinsóre că vei ajunge cea mai desăvirșită secătură. Și când colo, *changement à vue*: cuminte, serios, econom...

FĂNICĂ

Stâlp de familie.

(*Intră servitóreă*)

VIORICA (*servitórei*)

Pălăria nouă.

(*Servitóreă ese*)

FĂNICĂ (*urnând*)

O singură prostie am făcut eü în viața mea, de care 'mi-o părea rău și-n a decea existență!... Cine m'a pus să-mi iaü bacalaureatul? Nu puteam s'așcept legea nouă? Bacalaureat gratis. Ba încă, cu cât cădeam de mai multe ori, cu atât câștigam în vechime, — și vechimea a-nceput să jöce mare rol.

LELIA

Mai ales printre incapabili.

FĂNICĂ

(făcând un compliment până la pământ)

Fiul d-vastră recunoscător...

LELIA

Pare-mi-se că te-am lăudat de géba.

FĂNICĂ

Nu recunosc.

LELIA

Tot așa faci și la Tribunal?

FĂNICĂ

Nu. La Tribunal, pozez.

(Se întorce servitóra cu o cutie, din care scúte o pălărie și-o dă Viorichii. Apoi, ia cutia și ese.)

VIORICA

Trebue s'așeptăm pân'o veni Eugenia.

LELIA

Iar ai trimes-o?

VIORICA

Imi trebue mânuși.

LELIA

Nu e i de la Dumneeu să nu strebata
Bucureci-ul în lung i-n larg.

VIORICA

Ce vrei să-i fac!

FĂNICĂ

Nici de geba, nu pot s'o iu.

LELIA (*cu milde*)

Pauvre femme!

(*o pauză*)

FĂNICĂ (*apropiindu-se de Lelia*)

Me-'mprumui?

LELIA

Nu pot.

FĂNICĂ

Atunci, dă-mi înainte venitul pe cinci ani,
tocmai suma care mi lipsece.

LELIA

Incă un «nu pot».

FĂNICĂ

Altă combinaie : cumpăr'o tu i lasă-me

să-ți-o plătesc în rate. O arendez lui nenea State și plătesc din arendă.

VIORICA

Ți-ai găsit! Tata, și arendaș!... Cât nu ne măritase, tot se mai mișca; dar, de când a căpătuit și pe Marióra, ferescă sfintul! Stă pe canapea...

FĂNICĂ

... și digeréză pensia. Lenea: consecință fatală a vieței de cazarmă.

VIORICA

Te-oî vedea și pe tine, după 30 de ani de muncă.

FĂNICĂ

N'am *nullement* intenția s'ating acéstă respectabilă cifră; prin urmare, nu mă vei vedea nici odată.

(*Intră, prin stânga, Gina*)

SCENA XI

FĂNICĂ, VIORICA, LELIA și GINA

(*Gina salută pe Lelia și trece la Viorica, pentru a-i da o pereche de mânuși, învelite într'o hârtie subțire*).

VIORICA

(le desface și cu ton de nemulțumire)

Aa!... Ce ți-a venit, Eugenio? Nu ți-am spus că nu port nici odată mânuși *gris*?

GINA

N'am găsit 5 ³/₄.

VIORICA

Și nu puteai să cauți într'altă parte?...

(Așvêrle mânușile pe rotondă, cu gest de supărare, și-î dîce aprôpe răsîndu-se:)

Dă-mi-le pe-ale vechi!...

(Gina ese, fără nici o mișcare de împotrîvire)

LELIA *(după ce Gina a eșit)*

Prea eșci aspră!

VIORICA *(punéndu-și pălăria)*

Las'o-'ncolo! Când i-am spus de-atâtea ori, că nu vreaŭ mânuși închise.

LELIA

Uiți c'a fost o vreme, când avea drepturi asupra-ți.

FĂNICĂ

Tempi passati.

(Gina se reîntorce cu o pereche de mânuși albe, purtate, pe care le dă Viorichii, împreună cu căști-va trandafiri. Fănică, văzând-o, urcă și ese pe ușa a doua din dreapta).

VIORICA

(ia mânușile și se uită la trandafiri)

Maî frumoși erau cei de rëndul trecut.

LELIA

Bine-’nțeles ! Când ești tu mulțumită ?

VIORICA

(după ce-și prinde florile la corsaj)

Pelerina.

(Gina ia o pelerină de pe un scaun și i-o pune pe umeri).

VIORICA

(Urcă, cu Lelia, punându-și mânușile. Ajungând în dreptul ușei pe care eșise Fănică :)

Ștefane ?

FĂNICĂ (de alături)

Viū.

(O pauză. — Apare, îmbrăcat cu o haină de tómnă și cu pălăria în cap).

VIORICA

(întorcându-se către Gina)

A mâncat Lizica ?

GINA

Nu.

VIORICA

Cum o mânca, s'o culci.

LELIA

Bonsoir.

GINA

Bună-séra.

(Lelia, Viorica și Fănică, trec în vestibul, urmași de Gina)

FĂNICĂ

(fiind aproape să éșă, către Gina)

Te rog, să stingi gazul la mine, în biúroú.

(Ea. Gina închide ușa scării cu cheia; cea dintre vestibul și sală cu clanța; în urmă, cobóră).

SCENA XII

GINA, apoi SERVITÓREA

GINA

(Singură. Ia în trecút, de pe pian, un coșuleț cu cele ce

trebuesc pentru lucru. Vine la rotundă, sună, se aşează, scote o scufă de copil şi începe să cînte.

Pauză.

Lasă lucrul din mână, închide ochii şi se rezămă de centrul rotunde. Stă cât-va astfel, până ce intră servitoarea, căreia îi dăce:

Pune masa.

(După ce servitoarea ese, dă cu ochii de cartea, în care citise Viorica. O ia, o răsfoeşte şi se opreşte la o pagină. Citeşte:)

«... Cea mai aprigă durere
«E o dulce amintire, într'o amărată şi...»

(Se gîndeşte, cu ochii-n vag, şi-apoi iar răsfoeşte. Citeşte:)

«In contra loviturei, mânia deci 'ţi-'nfrîna, —
«Căci inima ta, numai lovind'o s'a-'ntărit.
«Tot omul e o calfă, durerea-I e stăpîna...
«Şi nu-ţi cunoşci puterea cât timp n'ai suferit».

(Lasă mâna-n jos. Cartea-I cade.)

Se aude din odaia de alături un sgomot de obiect căzut şi apoi plînsul unui copil. Trezare, dă fuga spre uşa din stînga şi ese.

Cîte-va secunde, scena rămîne goală.

Apoi uşa se redeschide şi Gina intră, calmă. Stinge becurile candelabrului din mijloc, lăsînd aprins numai unul; urcă, se rezămă de pian, susţinîndu-şi capul şi scote un «ah!» de plictisélă.

În sfîrşit, se aşează încet la pian. Face două-trei acorduri slabe şi începe «Casta-Diva». După ce cîntă aproape întrégă bucata, încet, — se opreşte.

O pauză.

Se aude sunînd la scară.

Se ridică, trece în vestibul, lăsînd uşa de la mijloc de pe-rete şi deschide apoi uşa scării.

SCENA XIII

G I N A, D I N U

(Intră Dinu.

Când Gina-l vede, înărmurește și, slăbind, e aproape să cadă. El, o sprijină. Ea, cu ochii în ochii lui, face o sforțare să se stăpânească; dar, ne mai putând rezista, se agață de gâtul lui și începe să plângă. El, o depărtază încet, închide ușa scării, pune pălăria în cuier și, fără să se desbrace de haïna de-asupra, coboră cu ea.)

G I N A

Veđi unde mă găsești?

D I N U

Mă mulțumesc că te-am găsit.

G I N A

Opt ani!...

D I N U

Nu m'ai uitat de tot?

G I N A

Când ai sunat, mă gândeam la tine.

(tristă, clătănând din cap)

Și când 'mă-aduc aminte cum ne-am despărțit!

DINU (*d'abia îndrăsmind să-'ntrebe*)

Dar atunci?... de mult... după ce...

GINA

După ce-ai plecat?... Am căzut de unde mă-'nălțaseși, ca să-'ntind mâna unui om, pe care, nu numai că nu-l iubeam, dar mi-erea oróre să-l privesc. M'am măritat!... Ce n'am găsit în căsnicie, am căutat în adulter: de prisos! Am mințit, am înșelat: de prisos! Copilul, pe care-l așceptam ca o mângâere, ca un tovarăș, ca o scăpare, l'am născut: de prisos!... Eream pierdută!

DINU

...Apoi?

GINA

M'a gonit, — mai săracă de cât mă luase, și mai de plâns de cât sunt ați, căci cel puțin ați suferința e de vină, pe când atunci eram eü. Am cerut ajutor celor cari mă crescuseră, și nimeni nu mi-a răspuns. Am plecat atunci la București, — și ce n'am încercat? Profesöră, damă de companie, telegrafistă, cusătoreasă, lucrătore, modistă, — nimic! Scris 'mă-erea să nu isbutesc în nici o încercare? Sau firea 'mă-a fost totdeauna dușmană? Nu

șciū. Prea mē sɡuduiseră decepțiile și de aceea nu mai 'mī-erea ɡândul de cât la ele? Saū e drept că o nenorocire nu vine nici o dată singură și că, trecēnd pragul copilăriei, nu mai 'mī-erea dat să vēd ȃi senină? Iarăși nu șciū. Ceea ce șciū însă, e că, după un an de rătăcirī din casă-n casă și din loc în loc, (*ironic*) sfaturile prietenelor m'aū hotărât să încerc cel din urmă mijloc: am intrat în teatru. (*dureros*) Mē dăruise Dumneȃeu cu ɡlas, nu ca să-mī câștig prin el pâinea de tôte ȃilele, ci ca să-mī înlesnēscă mersul spre rușine!... Șciī ce e teatrul? (*cu pasiune*) E un bâlciū, în care ɡăseșci de tôte: bun și rău, corupție și nevinovăție, intrigă și adevēr, vanitate și nebulie. Mărgăritare, în noroi; sărăcie, în haină de mătase; desfrīū, pe tron, Un haos de simțimēnte, de suflete și de caractere. Cele rele înghit pe cele bune. Dacă vre unul se-'mpotriveșce, mōre. In nici un loc nu se vorbeșce de dragoste în chip mai desgustător, și șōpte mai depravate ca-n umbra decorurilor nici că veī ɡăsi. Arta, se bate cu comerțul; banul, se luptă cu triumful; «scopul scuză mijlōcele». Rar actriȃ, pentru care teatrul e o țintă; totdeauna, e mijloc. Număi cine le-a vēȃut deapropē, șcie câtă deosebire e între șcenă și culise. Par'-c'ar fi o mantie de purpură, căptușită cu chem-

brică murdară. Par'-c'ar fi un palat, de marmură albă pe din afară, dar mucigăit și umed pe dinăuntru. — Acolo, acolo am intrat! Meritul, nu mi-l'a vădut nimeni; puterea de-a mă impune, o pierdusem; așa că, încetul cu încetul, pe nesimțite, aprópe fără să-mi dau séma, am intrat în turma tuturilor, am plecat cu ea... și m'am dus!...

DINU

In sfârșit ?...

GINA

In sfârșit, într'o séră de iarnă, doborîită de frig și de fóme, — după ce mă coborîsem până la ultima tréptă a vieței celei din urmă dintre femeî, — neavînd puterea să-mi sugrum țilele și să sfârșesc, am venit și-am bătut la ușa fiului aceleia, care-mi dase prima lovitură. Nicî atunci nu m'a cruțat sórta!...

DINU

Și-acum — ce-aî de gând ?

GINA

Nimic. Merg înainte, orbeșce, fără să cuget la țiuva de mâine. Nu maî sunt nicî mamă, niçi soție, nicî amantă. Sunt un obiect.

DINU

Gino! Gino!.. Tu, atât de mândră...

GINA

Atâția ani de durere, ucid și mândrie și tot!

DINU

Suferi tu...

GINA

Nu măi sufăr. M'am obicinuit. Din Gina de altă dată, am ajuns Eugenia: o dădacă, o guvernantă de trimes după rochiile stăpâni, saū cu cheile la cămară. Din ambiția mea, n'a măi rămas nici scânte; din trufia mea, nici umbră; iar de trecutul meū, nu s'a ales praful!.. Mă mulțumesc că am o bucată de pâine ș'-o pernă, drept căpătâi. Orī-ce, 'mi-e tot una. Nu măi cunosc fericirea, de cât sub forma unei singure amintiri: a logodnei nōstre.

DINU (*cu mild*)

Gina mea! Gina mea!

GINA

Eī! Dac'ași fi fost crescută alt-fel, dac'ași

fi știut d'atunci ce e viața, — ași fi ertat. Și cine știe unde-am fi ađi!..

DINU

Ascultă: mai isgonit, — m'am întors. Te credeam a altuia, — ești liberă. Vrei să scapi d'aici?

(Gina se uită la el, surprinsă)

Vrei să te iaă cu mine?

GINA *(indiferentă)*

Cu tine? D'aici? De ce?

DINU

(Scote vergheta din deget și vrea s'o trecă în degetul ei)

GINA *(strângând pumnul)*

Ce vrei tu, — nu se pôte! Dac'ași pleca d'aici, n'ași pleca, de cât ca să-ți fiă... ce-am fost și altora.

DINU *(revollat)*

Amantă?.. Gino!.. Mai bine te pierd!.,

GINA

Și eă, mai bine rămân aici, umilită, călcată în picióre, de cât să-ți iaă și ultima iluzie, pe care-ai putea-o păstra de mine.

Vreaū, când vei mai rosti vr'o dată aceste două cuvinte: «Casta» — «Diva», — să te gîndeşti la mine cu părere de rău. Iubirea, nu-mi îngăduie să-ţi fiu prieten; trecutul, mă împiedică să-ţi fiu soră; cele ce ți-am spus, îmi iaū dreptul de a-ţi fi soţie.

DINU

Trecutul nu vreaū să ți-l şciū; iar din tot ce mi-ai spus nu mai mi-aduc nimic aminte.

GINA

Ce nu vrei să şcii ađi, vei afla, silit, mâine, — și ce-ai uitat acum, îți vei reaminti mai târđiū.

DINU

Dar dacă-ți jur că te iubesc!.. că pentru mine ai fost și vei rămâne sfântă!..

GINA

Că am fost, póte; dar că voi rămâne, nu. Dac'ași primi, ți-ar părea rău tótă viața de ceea ce-ai făcut. Am ajunge, într'o ți, la o rěspântienumai cu două drumuri: orī am apuca fie-care pe câte unul, și atuncī am începe o nouă suferința; orī am apuca aměndouī pe același, și-n loc de-o nenorocită, am fi două.

DINU

Nu se pôte, Gino! Nu se pôte!... Gân-dește-te cât loc ții în viața mea, dacă n'am avut tăria să așcept nici până mâine. Ple-casem, dar m'a-'ntors dorul înapoi. Am pân-dit eșirea celor-l'alți, și-am alergat. Și-acum, că te regăsesc, — de ce nu vrei să-'ncercăm a ne reface fericirea ?

GINA

Fericirea n'o poți nici face, — dar încă re-face. Si-apoi, nu măi am putere să încep o nouă viață. Sufletește vorbind, am îmbă-trânit. Am ajuns la acel somn final, din care nu măi pot deșcepta. In inima mea, în zadar cauți simțimintele, pe care le-a-prinseseși odinióră; le găsești arse, stinse, — și-n cenușa lor nu măi poți citi cât de viu fusese odată focul. Cu cât mă apropii de sfârșit, dacă 'mă-arunc ochii înapoi să măi vęd pe unde-am trecut, — patimile, simți-mintele, durerile, bucuriile, tóte, îmi apar micșorate, aprópe șterse, pierdute-n zare. Mă cuprinde o nepăsare fără sémán. Și nepă-sarea e cea măi dulce mângâere: e simți-mântul, care ne adórme ființa, pentru a ne ușura sfârșitul... Și s'a sfârșit!...

DINU

(Înțelegând că nu mai e nimic de făcut, urcă, încet.—După doi-trei pași, se oprește:)

Mă lași să plec?

GINA

Du-te!

DINU

N'o să-ți fie dor de mine?

GINA

Să nu-ți fie dor de mine.

DINU

Și n'o să mă uiți?

GINA

Uită-mă!

(Se privesc lung, ca-n clipa unei despărțiri de veac,—pe când cortina cade).

— SFÊRŞIT —

SCOSU-S'A ACÉSTĂ CARTE
DE SUB TIPAR
ÎN A 30-A ȚI A LUNEI OCTOBRE,
ANUL UNA MIE OPT-SUTE NOUË-ȚECI ȘI OPT

LELIA

Nu e i de la Dumnezeu să nu strebata
Bucureci-ul în lung i-n larg.

VIORICA

Ce vrei să-i fac!

FĂNICĂ

Nici de geba, nu pot s'o iu.

LELIA (*cu milă*)

Pauvre femme!

(*o pauză*)

FĂNICĂ (*apropiindu-se de Lelia*)

Me-'mprumui?

LELIA

Nu pot.

FĂNICĂ

Atunci, dă-mi înainte venitul pe cinci ani,
tocmai suma care îmi lipsece.

LELIA

nca un «nu pot».

FĂNICĂ

Altă combinaie : cumpăr'o tu i lasă-me

să-ți-o plătesc în rate. O arendez lui nenea State și plătesc din arendă.

VIORICA

Ți-ai găsit! Tata, și arendaș!... Cât nu ne măritase, tot se mai mișca; dar, de când a căpătuit și pe Marióra, ferescă sfintul! Stă pe canapea...

FĂNICĂ

... și digerază pensia. Lenea: consecință fatală a vieței de cazarmă.

VIORICA

Te-'oi vedea și pe tine, după 30 de ani de muncă.

FĂNICĂ

N'am *nullement* intenția s'ating această respectabilă cifră; prin urmare, nu mă vei vedea nici odată.

(*Intră, prin stânga, Gina*)

SCENA XI

FĂNICĂ, VIORICA, LELIA și GINA

(*Gina salută pe Lelia și trece la Viorica, pentru a-i da o pereche de mănuși, învelite într'o hârtie subțire*).

VIORICA

(le desface și cu ton de nemulțumire)

Aa!... Ce ți-a venit, Eugenio? Nu ți-am spus că nu port nici odată mănuși *gris*?

GINA

N'am găsit 5 ³/₄.

VIORICA

Și nu puteai să cauți într'altă parte?...

(Așvârte mănușile pe rotundă, cu gest de supărare, și-i dăce aproape răstindu-se.)

Dă-mi-le pe-ale vechi!...

(Gina ese, fără nici o mișcare de împotrivire)

LELIA *(după ce Gina a eșit)*

Prea eșci aspră!

VIORICA *(punându-și pălăria)*

Las'o-'ncolo! Când i-am spus de-atâtea ori, că nu vreau mănuși închise.

LELIA

Uiți c'a fost o vreme, când avea drepturi asupra-ți.

FĂNICĂ

Tempi passati.

(Gina se reîntorce cu o pereche de mânuși albe, purtate, pe care le dă Viorichii, împreună cu câști-va trandafiri. Fănică, vădend-o, urcă și ese pe ușa a doua din dreapta).

VIORICA

(ia mânușile și se uită la trandafiri)

Mai frumoși erau cei de rëndul trecut.

LELIA

Bine-’nțeles! Când ești tu mulțumită?

VIORICA

(după ce-și prinde florile la corsaj)

Pelerina.

(Gina ia o pelerină de pe un scaun și i-o pune pe umeri).

VIORICA

(Urcă, cu Lelia, punëndu-și mânușile. Ajungënd în dreptul ușei pe care eșise Fănică.)

Ștefane?

FĂNICĂ (de alături)

Viū.

(O pauză. — Apare, îmbrăcut cu o haină de tómmă și cu pălăria în cap).

VIORICA

(intorcându-se către Gina)

A mâncat Lizica ?

GINA

Nu.

VIORICA

Cum o mânca, s'o culci.

LELIA

Bonsoir.

GINA

Bună-séra.

(Lelia, Viorica și Fănică, trec în vestibul, urmași de Gina)

FĂNICĂ

(fiind aproape să eșă, către Gina)

Te rog, să stingi gazul la mine, în birou.

(Ea. Gina închide ușa scării cu cheia; cea dintre vestibul și sală cu clanța; în urmă, coboară).

SCENA XII

GINA, apoi SERVITÓREA

GINA

(Singulară. Ia în trecut, de pe pian, un coșuleț cu cele ce

trebuesc pentru lucru. Vine la rotondă, sună, se aşează, scote o scufă de copil şi începe să cântă.

Pauză.

Lasă lucrul din mână, închide ochii şi se rezămă de centrul rotondei. Stă cât-va astfel, până ce intră servitoarea, căreia îi dăce:

Pune masa.

(După ce servitoarea ese, dă cu ochii de cartea, în care citise Viarica. O ia, o răsfoeşte şi se opreşte la o pagină. Citeşte:)

«... Cea mai aprigă durere

«E o dulce amintire, într'o amărată şi...»

(Se gândeşte, cu ochii-n vag, şi-apoi iar răsfoeşte. Citeşte:)

«In contra loviturii, mânia decî 'ţi-'nfrână, —

«Căci inima ta, numai lovind'o s'a-'ntărit.

«Tot omul e o calfă, durerea-i e stăpână...

«Şi nu-ţi cunoşci puterea cât timp n'ai suferit».

(Lasă mâna-n jos. Cartea-i cade.

Se aude din odaia de alături un sgomot de obiect căzut şi apoi plânsul unui copil. Trezare, dă fuga spre uşa din stînga şi ese.

Câte-va secunde, scena rămâne goală.

Apoi uşa se redeschide şi Gina intră, calmă. Stinge becurile candelabruului din mijloc, lăsând aprins numai unul; urcă, se rezămă de pian, susţinându-şi capul şi scote un «ah!» de plictisală.

În sfârşit, se aşează încet la pian. Face două-trei acorduri slabe şi începe «Casta-Diva». După ce cântă aproape întrégă bucată, încet, — se opreşte.

O pauză.

Se aude sunând la scară.

Se ridică, trece în vestibul, lăsând uşa de la mijloc de pe-rele şi deschide apoi uşa scării.

SCENA XIII

G I N A , D I N U

*(Intră Dinu.)**Când Gina-l vede, înmărmurește și, slăbind, e aproape să cadă. El, o sprâjină. Ea, cu ochii în ochii lui, face o sforțare să se stăpânească; dar, ne mai putând rezista, se agață de gâtul lui și începe să plângă. El, o depărtează încet, închide ușa scării, pune pălăria în culer și, fără să se desbrace de hațna de-asupra, coboară cu ea.)*

GINA

Veți unde mă găsești?

DINU

Mă mulțumesc că te-am găsit.

GINA

Opt ani!...

DINU

Nu m'ai uitat de tot?

GINA

Când ai sunat, mă gândeam la tine.

(tristă, clătind din cap)

Și când 'mi-aduc aminte cum ne-am despărțit!

DINU (*d'abia îndrămind să-'ntrebe*)

Dar atunci?... de mult... după ce...

GINA

După ce-ai plecat?... Am căzut de unde mă-nălțaseși, ca să-'ntind mâna unui om, pe care, nu numai că nu-l iubeam, dar mi-erea orôre să-l privesc. M'am măritat!... Ce n'am găsit în căsnicie, am căutat în adulter: de prisos! Am mințit, am înșelat: de prisos! Copilul, pe care-l așteptam ca o mângâere, ca un tovarăș, ca o scăpare, l'am născut: de prisos!... Eream pierdută!

DINU

...Apoi?

GINA

M'a gonit, — mai săracă de cât mă luase, și mai de plâns de cât sunt ađi, căci cel puțin ađi suferința e de vină, pe când atunci eream eü. Am cerut ajutor celor cari mă crescuseră, și nimeni nu mi-a răspuns. Am plecat atunci la Bucureșci, — și ce n'am încercat? Profesórá, damă de companie, telegrafistă, cusătoreasă, lucrătóre, modistă, — nimic! Scris 'mi-erea să nu isbutesc în nici o încercare? Sau firea 'mă-a fost totdeauna dușmană? Nu

șciū. Prea mă sguđuiseră decepțiile și de aceea nu mai 'mī-erea gāndul de cāt la ele? Saū e drept că o nenorocire nu vine nicī o datā singurā și că, trecēnd pragul copilăriei, nu mai 'mī-erea dat să vėd ȓi seninā? Iarășī nu șciū. Ceea ce șciū însă, e că, dupē un an de rātăcirī din casă-n casā și din loc în loc, (*ironic*) sfaturile prietenelor m'aū hotărāt să încerc cel din urmă mijloc: am intrat în teatru. (*dureros*) Mē dāruise Dumneđeū cu glas, nu ca să-mī cāștig prin el pāinea de tōte ȓilele, ci ca să-mī înlesnēcā mersul spre rușine!... Șciī ce e teatrul? (*cu pasiune*) E un bālciū, în care găseșci de tōte: bun și rău, corupție și nevinovăție, intrigă și adevēr, vanitate și nebunie. Mārgăritare, în noroi; sārăcie, în hainā de mātase; desfrīū, pe tron, Un haos de simțimēnte, de suflete și de caractere. Cele rele înghit pe cele bune. Dacă vre unul se-'mpotrivesce, mōre. În nicī un loc nu se vorbeșce de dragoste în chip măi desgustător, și șōpte măi depravate ca-n umbra decorurilor nicī că veī găsi. Arta, se bate cu comerțul; banul, se luptă cu triumful; «scopul scuză mijlōcele». Rar actrițā, pentru care teatrul e o țintā; totdeauna, e mijloc. Numāi cine le-a vėđut deapropē, șcie cātā deosebire e între șcenā și culise. Par'-c'ar fi o mantie de purpurā, cāptușitā cu chem-

brică murdară. Par'-c'ar fi un palat, de marmură albă pe din afară, dar mucigăit și umed pe dinăuntru. — Acolo, acolo am intrat! Meritul, nu mi-l'a vădut nimeni; puterea de-a mă impune, o pierdusem; așa că, încetul cu încetul, pe nesimțite, aprópe fără să-mi dau séma, am intrat în turma tuturilor, am plecat cu ea... și m'am dus!...

DINU

In sfârșit?...

GINA

În sfârșit, într'o séră de iarnă, doborită de frig și de fóme, — după ce mă coborîsem până la ultima tréptă a vieței celei din urmă dintre femei, — neavând puterea să-mi sugrum țiilele și să sfârșesc, am venit și-am bătut la ușa fiului aceleia, care-mi dase prima lovitură. Nicî atunci nu m'a cruțat sórta!...

DINU

Și-acum — ce-ai de gând?

GINA

Nimic. Merg înainte, orbeșce, fără să cuget la țiua de mâine. Nu mai sunt nici mamă, nici soție, nici amantă. Sunt un obiect.

DINU

Gino! Gino!.. Tu, atât de mândră...

GINA

Atâția ani de durere,ucid și mândrie și tot!

DINU

Suferi tu...

GINA

Nu mai sufăr. M'am obicnuit. Din Gina de altă dată, am ajuns Eugenia: o dădacă, o guvernantă de trimes după rochiile stăpâni, sau cu cheile la cămară. Din ambiția mea, n'a mai rămas nici scântee; din trufia mea, nici umbră; iar de trecutul meu, nu s'a ales praful!.. Mă mulțumesc că am o bucată de pâine ș'-o pernă, drept căpătâi. Ori-ce, 'mi-e tot una. Nu mai cunosc fericirea, de cât sub forma unei singure amintiri: a logodnei noastre.

DINU *(cu milă)*

Gina mea! Gina mea!

GINA

Ei! Dac'ași fi fost crescută alt-fel, dac'ași

fi știut d'atunci ce e viața, — ași fi ertat. Și cine știe unde-am fi ați!..

DINU

Ascultă: mai isgonit, — m'am întors. Te credeam a altuia, — ești liberă. Vrei să scapi d'aici?

(Gina se uită la el, surprinsă)

Vrei să te iaă cu mine?

GINA *(indiferentă)*

Cu tine? D'aici? De ce?

DINU

(Scôte vergheta din deget și vrea s'o treacă în degetul ei)

GINA *(strângând pumnul)*

Ce vrei tu, — nu se pôte! Dac'ași pleca d'aici, n'ași pleca, de cât ca să-ți fiu... ce-am fost și altora.

DINU *(revoltat)*

Amantă?.. Gino!.. Mai bine te pierd!.,

GINA

Și eă, mai bine rămân aici, umilită, călcată în piciore, de cât să-ți iaă și ultima iluzie, pe care-ai putea-o păstra de mine.

Vreaú, când vei mai rosti vr'o dată aceste două cuvinte: «Casta» — «Diva», — să te gîndeşci la mine cu părere de rău. Iubirea, nu-mi îngăduie să-ţi fiu prieten; trecutul, mă împiedică să-ţi fiu soră; cele ce ți-am spus, îmi iaú dreptul de a-ţi fi soţie.

DINU

Trecutul nu vreaú să ți-l şciú; iar din tot ce mi-ai spus nu mai mi-aduc nimic aminte.

GINA

Ce nu vrei să şcii ađi, vei afla, silit, mâine, — şi ce-ai uitat acum, îți vei reaminti mai târđiú.

DINU

Dar dacă-ți jur că te iubesc!.. că pentru mine ai fost şi vei rămâne sfântă!..

GINA

Că am fost, pôte; dar că voi rămâne, nu. Dac'aşi primi, ți-ar părea rău tótă viaţa de ceea ce-ai făcut. Am ajunge, într'o ăi, la o răspântie numai cu două drumuri: orî am apuca fie-care pe câte unul, şi atunci am începe o nouă suferinţă; orî am apuca amëndouï pe acelaşi, şi-n loc de-o nenorocită, am fi două.

DINU

Nu se p^ote, Gino! Nu se p^ote!... G^ândeŝce-te c^ât loc ŝii ^în viaŝa mea, dac^â n'am avut t^âria s^â aŝcept nici p^ân^â m^âine. Ple-casem, dar m'a-'ntors dorul ^înapoi. Am p^ândit eŝirea celor-l'alŝi, ŝi-am alergat. ŝi-acum, c^â te reg^âsesc, — de ce nu vrei s^â-'ncerc^âm a ne reface fericirea?

GINA

Fericirea n'o poŝi nici face, — dar ^înc^â re-face. Si-apoi, nu m^âi am putere s^â ^încep o nou^â viaŝ^â. Sufleteŝce vorbind, am ^îmb^â-tr^ânit. Am ajuns la acel somn final, din care nu m^âi pot deŝcepta. ^în inima mea, ^în zadar cauŝi simŝim^îentele, pe care le-a-prinseseŝi odini^or^â; le g^âseŝci arse, stinse, — ŝi-n cenuŝa lor nu m^âi poŝi citi c^ât de viu fusese odat^â focul. Cu c^ât m^âe apropii de sf^êrŝit, dac^â 'mi-arunc ochii ^înapoi s^â m^âi v^êd pe unde-am trecut, — patimile, simŝim^îentele, durerile, bucuriile, t^ote, ^îmi apar micŝorate, apr^ope ŝterse, pierdute-n zare. M^ê cuprinde o nep^âsare f^âr^â s^êm^ân. ŝi nep^âsarea e cea m^âi dulce m^âng^âere: e simŝim^îentul, care ne ad^orme finŝa, pentru a ne uŝura sf^êrŝitul... ŝi s'a sf^êrŝit!...

DINU

(Înțelegând că nu mai e nimic de făcut, urecă, încet.—După două-trei pași, se oprește:)

Mă lași să plec?

GINA

Du-te!

DINU

N'o să-ți fie dor de mine?

GINA

Să nu-ți fie dor de mine.

DINU

Și n'o să mă uiți?

GINA

Uită-mă!

(Se privesc lung, ca-n clipa unei despărțiri de veac, —pe când cortina cade).

— SFÊRŞIT —

SCOSU-S'A ACÉSTĂ CARTE
DE SUB TIPAR
ÎN A 30-A ZI A LUNEI OCTOBRE,
ANUL UNA MIE OPT-SUTE NOUË-ȚECI ȘI OPT

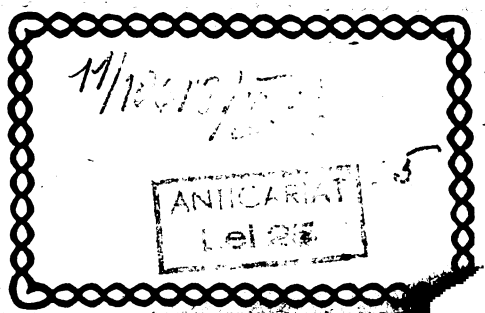

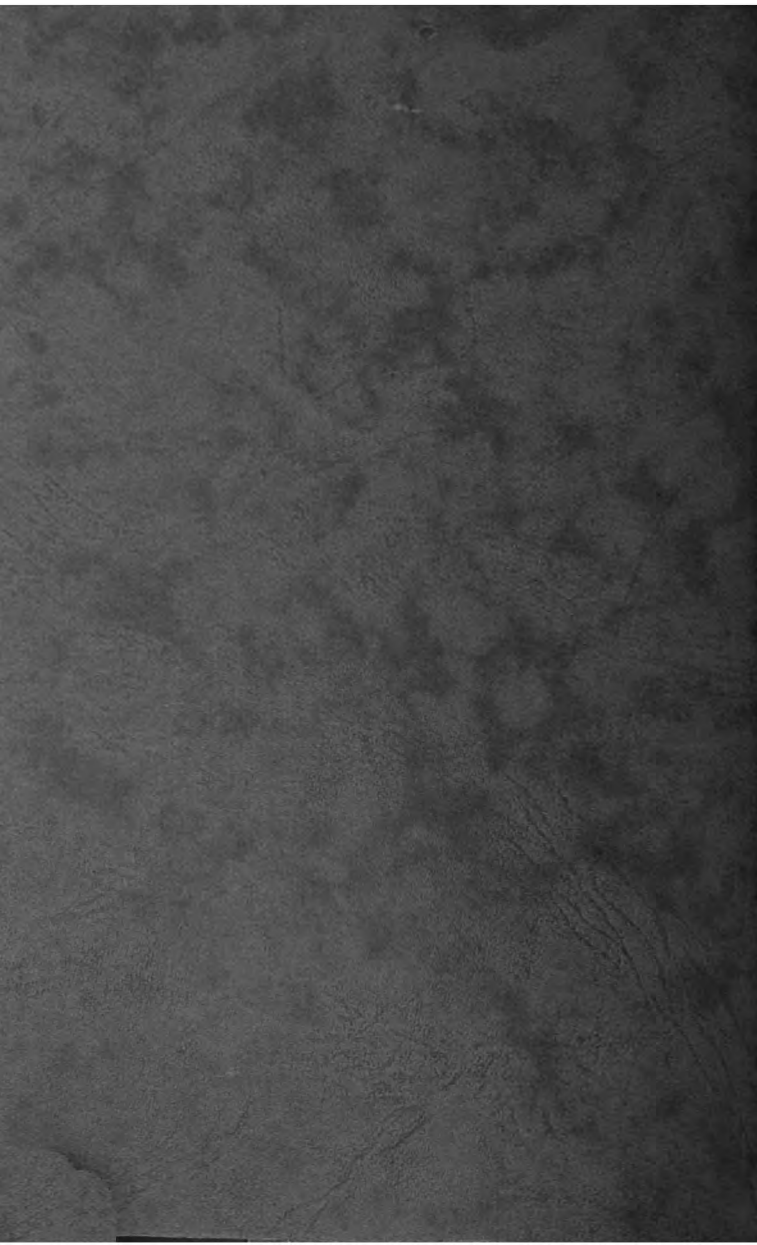
2

15

25

30210

This book should be returned to the Library on or before the last date stamped below.

A fine is incurred by retaining it beyond the specified time.

Please return promptly.

